48ԲԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2770 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ — 1331 ՐԷՊԻԼ ԷՎԷԼ 11 — 1913 ՓԵՏՐՎԱՐ 8 — 24

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUME-I-EFKIAR
54, Grand' Rue de la S. Porte, 54
Constantinople
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԵՐՎԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՑՏԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻՆ ԱՍԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ ՊԱՊԸԼ ԱԼԻ ՃԱՌՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54
ԷՍԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՏ ՉԵՆ ՏԳՐՈՒԻՐ

Մանզումէի Էֆքեար

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته
صاحب امتیاز اوخانس قرید
اداره خانهسی باب عالی جادهسنده نومره ۵۴

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԿՆ.	ՎԵՑԱՄՍ.	ԵՌԱՄՍ.
Պոլսոյ համար	80 Ղրշ.	45	25 Ղրշ.
Գաւառներու համար	80 »	45	25 »
Արտասահմանի »	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրշ., մէկէ աւելի դրուելիք ծանուցմանց համար ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆ ԵՎ

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

10 ՓԱՐԱ — ❀ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ ❀ — 10 ՓԱՐԱ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երէկի «Թանին» կ'ըսէ թէ կառավարութեան կողմէ պաշտօնապէս հաղորդուած տեղեկութիւններէն զատ բան մը չկայ, և պէտք չէ ակնկալ կախել զրոյցներու։

Ը՛նք ձայնակցինք մեր պաշտօնակցին, որովհետեւ երկու կողմերէն ալ բուռն գործողութեան ո՛ւ եւ է լուր չկայ։

Հիմա, ամէն օրուան լուրերուն ուշադրութիւն ընելով կը տեսնենք որ կացութիւնը զինուորական ըլլալէ աւելի քաղաքական է։ Հաշտութեան յամառ զրոյցներ կան։ Եւ արդէն քանի որ զինուորական գործողութիւններ կը պակսին, պէտք է քաղաքական գործունէութիւն մը սիրէ։

Հադգը փաշայի պաշտօնին վրայ թէկ Կ. Պոլսոյ կառավարութիւնը պաշտօնական ո՛եւ է զեկոյց չհաղորդեց, այլ ամէն օր հեռագիրներուն բերած լուրերէն հասկցուեցաւ որ Հադգը փաշա կարեւոր պաշտօն մը ունի, և ա՛յն մոռ մանաւանդ որ օսմ. կառավարութիւնը հաշտութեան համար միշտ պատրաստ է, բայց սա՝ վերապահումով որ Թուրքիա Տէրութեանց միջոցաւ կամ իր դատը անոնց յանձնելով միայն, կ'ուզէ վերջ տալ այս պատերազմին, առանց դաշնակիցներուն հետ բանակցելու։

Նոր դահլիճը հին դահլիճէն կը տարբերի ուրեմն այս մասին սա կերպով որ նորը դաշնակիցներուն հետ բանակցիլ չուզեր։ Կը յիշուի որ երբ Քեամիլ փաշայի դահլիճը օտարներուն դիմաց հաշտութեան համար, բոլորն ալ հաղորդեցին իրարու պատասխան սա՝ որոշումը թէ լաւ կ'ըլայ որ ուղղակի երկու պատերազմիկներուն միջև կատարուին այդպիսի նը-պատակի մը համար բանակցութիւնները, որովհետեւ իրենք հաստատապէս որոշած են չէզոք մնալ։ Այնուհետեւ Քեամիլ փաշա ուղղակի Թերտինանտ թագաւորին դիմաց և բանակցութիւնները սկսան մեր գիտցած ձեւով։

Հիմա նոր դահլիճը Հադգը փաշայի պաշտօն տուաւ հասկնալ Տէրութեանց, ի մասնաւորի Անգլիոյ դիտաւորութիւնը թէ ինչ է իրենց տեսակէտը հաշտութեան համար։ Բայց, ինչպէս հեռագիրներէն կ'իմանանք, Հադգը փաշա իրեն հետ խօսողներուն յայտնած է թէ Թուրքիա ուզղակի չուզեր դաշնակիցներուն հետ բանակցիլ։

Նոր կառավարութիւնը այս կերպով կ'ուզէ հասկցնել դաշնակիցներուն թէ ինքզինքը պարտեալ չի ճանչնար և նոր բանակցութեանց իբրեւ հիմ միայն կ'ուզէ ճանչնալ Տէրութեանց կողմէ Թուրքիոյ տրուած ծանուցագիրը։

Բայց խնդիր է թէ Տէրութիւնք ի՞նչ ընդունելութիւն պիտի ընեն Հադգը փաշայի առաջարկութեան։

Մենք կը փափաքինք որ, զինուորական գործողութիւններն ալ աչքի առջեւ ունենալով, Տէրութիւնք իրենք ստանձնեն ամէն պատասխանատուութիւն՝ վերջ տալու այս արիւնալից պատերազմին, բայց որովհետեւ մեր փափաքը բնականաբար մեծ կշիռք չի կրնար ունենալ Տէրութեանց խորհուրդներուն մէջ, հարկ է նկատի առնել միջազգային պարագան, ի՞նչ կերպով որ անիկա կրնայ ներկայանալ այսօր։

Եւ որովհետեւ Թուրքիոյ զինուորական կացութիւնը այսօր նախորդէն շատ լաւ է, կրնանք ուրեմն անվերապահ կերպով քննել Տէրութեանց հաւանական վարմունքը Հադգը փաշայի պաշտօնին նկատմամբ։

Եթէ Տէրութիւնք նախորդ դահլիճին ուղղակի առաջարկութիւնը չընդունեցին, հաւանական չէ որ այս անգամ ալ տարբեր կերպով շարժին, քանի որ մանաւանդ կացութիւնը փոխուեցաւ երեք շաբաթէ ի վեր։ Երկուսնէք մեծամեծ զոհողութիւններ եղան և բլալու վրայ են շարունակ։ Նոր զոհողութիւնները նոր փոխարինութիւններ կը պահանջեն, և այս անգամ այս պահանջումը Գուլկարներուն հետ հաւասար կերպով իրաւունք ունի պահանջելու եւ Թուրքիա։ Հիմա Տէրութիւնները իրենք ալ իրաւունք ունին խորհելու որ խիստ դժուար և ունքաղաքագիտական է հակընդդէմ այս պահանջումներուն մէջտեղ մտնել և միջին ճամբան գտնել՝ առանց ցուցնելու մին կամ միւս կողմը, և, ասկէց զատ, առանց հակասելու պատերազմին սկիզբէն իսկ իրենց դրած չէզոքութեան սկզբունքին։

Գուլկարական ահագնագոռդ յաջողութիւններու առեն իսկ գործօն միջամտութեան գաղափարէն խրտչող Տէրութիւնները չի կարծուիր որ հիմա փոխեն իրենց ուղղութիւնը։ Առ առաւելն պիտի յայտարարեն թէ լաւ կ'ըլլայ, ապագայ իրենց բարեկամութեան համար ալ, որ պատերազմիկները ուղղակի դիրար գտնեն, ինչպէս պատերազմի դաշտին, նը-մանապէս բանակցութեանց գրասեղանին վրայ։

Ո՛և է Տէրութիւն, ինք առանձինն, իրաւարարի դեր ալ չի կրնար ստանձնել, և ասիկա՝ դիւրահասկանալի պատճառով, — Իրաւարար կը-նայ ըլլալ Տէրութիւն մը միայն այն առեն երբ ուրիշներու հետ կազակցութիւն չունի միջազգային տեսակէտով, մանաւանդ պատերազմին նախընթաց և հետեւորդ պայմաններուն հետ ուղղակի առնչութիւն չունենայ։ Արդ, Եւրոպական ո՛չ միայն Տէրութիւնները, այլ բոլանդակ ժողովուրդները ծայր աստիճան զանազան պատճառներով հետաքրքրուած են ներկայ պատերազմով։ Աւելի կամ նուազ չահակից են կրնանք ըսել։ Առնցմէ ո՛վ ունի իրաւարարի յատուկ այսպիսի չէզոքութեան հանդամանք մը։ Միւսանգամեան պատերազմին առեն Ամերիկա եղաւ իրաւարար, ճիշտ ա՛յս պատճառով։

Բայց այդ պատերազմին բոլորովին տարբեր է ներկայ պատերազմը Եւրոպայի համար։ Հետեւաբար իրաւարարի խնդիրը, իրաւարարութեան կոչում չի կրնար ըլլալ։ Ամերիկա կրնայ իրաւարար ըլլալ, փոքր Տէրութիւն մը կրնայ իրաւարար ըլլալ, այսպէս ըսելով. բայց Եւրոպայի վեց մեծերէն ոչ մին կրնայ ասանկ փափուկ խնդիր մը իր կռնակը հանել առանձին։ ուրիշ բան՝ եթէ վեցը միասին իրաւարար ըլլան, և այն առեն խնդիրը իրաւարարութիւն ըլլալէ կը դադրի։

Վեց Տէրութիւնները իրարու հանդէպ սաստիկ կասկածներով լեցուած են. և խեղճ Օքը Էտուարտ Գրէյ հալիւ հաղ իր դիւանագիտական ճարտարութիւնը թափելով՝ Լոնտոնի հինգ դեսպանները կրնայ հաշտ պահել իրարու հետ և կառքը չխորտակել։

Ուրեմն կա՛մ այն է որ վեց Տէրութեանց վճիռը կը գործադրուի գործօն մը միջամտութեան ձեւով, բարոյական թէ ճնշողական, աղդեցութեան ասպիճանին համաձայն, կամ պատերազմիկները ուղղակի խօսքի կը բռնուին վերջացնելու համար, իրենց սեփական դիրքերը աչքի առջեւ ունենալով։

Եւ ի՞նչ անդիմադրելի պատճառ կայ չհաւատալու համար որ թերեւս այսօր վաղը հեռագիրը իմացնէ մեզի թէ Մ. Ցանէֆ ճամբայ եղած է Լոնտոն երթալու համար, ուր այս անգամ Բէչիա փաշային աւելի կարող պետական մարդ մը պիտի դտնէ իր առջեւը, և պուլկարական վերջին յարձակումներուն անյաջողութենէն ալ խրատուած, թերեւս աւելի իրաւախոհ ըլլալ զարտաւորուի քան ինչ որ երեք շաբաթ առաջ Մեշիտ փաշային դիմացը։

Քաղաքականութիւնը ասանկ անակնկալներ շատ ունի։ կ'երեւի թէ պատերազմիկներուն ուղղակի բանակցութիւնը աւելի հաւանականութիւն ունի պատուաբեր հաշտութեան մը համար, քան միջնորդական ձեւը, քանի որ, մեր բացատրած պատճառներով, իրաւարարութիւնը անկարելի կը թուի ներկայ պայմաններուն մէջ։

ՅԻՐ ՈՒ ՅԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

ՃԱՄԲՈՒՄԷ ԾԱՌԸ

Կը քալէի խնուդիին երկայնքին սիրտս թեթեւ, և մրաքս զբաղած երաղներ խուզարկելու։

Զբաղելի յաջորդող օր մը։ Պուլակները մերկանդամ, ցանուած արաբու ցորենը կը թաւշանար գեղագանգուր և այդիներու հողերը թարմացած, թրմուած։

Զմրան արեւին ազօտաջերմ լոյսը կը տարածուէր գգուանքով ինչպէս լեռներուն պայծառութիւնը և հալուադէպ ալիտուղներու մրմունջները կը լսուէին հոս հոն։

Թռչուններ մը թեւաւոյց դուրս ելան պատէզէ մը և իր զեփիւռը երեսիս տալով առաջացաւ քանի մը քայլ և թառեցաւ գեղջոնը։

Խայտիանոր եկեղեցիներ և ճնճղուններ էին։ Անոնք կը թռչկոտէին, կը ճանապային, կրկին-կրկին, դեռի հունտերը կը հափշտէին, և հոգիս յուզ իրենց դպած՝ անա, թո՛ռ, քիչ մը անդին էին, նոյն զուարթութիւնով, նոյն անդրդուելի, յեռոյ կը դառան։ Ա՜խէ՜ ա՛ իկա, Ուիլքոն։

Վերարկուն և գլխարկը հանելով ուշադրօրեն դուրս ելաւ, կէս ժամ բացակայեցաւ. այնուհետեւ կրկին երեւցաւ մատենաշարանին մէջ։

— Իմացայ ինչ որ բարի Բարքոր կրնար լուր տալ ինձի, և մեծ բան մը չէ, բաւ։ Իր գիտցածն կամ երեւակայածը կարող չէ ամենադիպ լոյս մը սփռել Միւռիէլի անյայտացումի վրայ։ Հեռանայս նով իմաց ուտի ոստիկանութեան։ Քանի մը վիրկեանէն ոստիկանական քննիչ մը հոս պիտի ըլլայ ինձի հետ խօսելու համար։ Ինքզինքիդ զգուշաւոր կ'ըլլաք ներկայ ըլլալու այս տեսակցութեան։ Եթէ կրնամ, մնացէք։ Առ այժմ դուք Անարէ Մաքֆէրսոնն էք, իբր այն կրնաք օգնել ինձի անթափանցելի ընելու Արթրը Հիլսի թաքստոցը։ Գիշ բան է, բայց ձեզի համար սպասողութիւն մը աւելի պիտի ըլլայ որ ոստիկանական քննիչի ձեռ տեսնէ ինձի հետ մտերմութեան մէջ։ Գիտէք ոչ մանրամասնութիւնը զանց չեմ ըներ...Ահա ինչը կարծեմ։

— Կը մնամ, բաւ Արթրը։

Նստաւ գրասեղանի մը առջեւ, թուղթեր թերթատել ձեւացնելով, ի՞նչպէս կը վայելէր իր քարտուղարի պաշտօնին։ Երբ ոստիկանը ներս մտաւ, գլուխը վեր առաւ, հեռաքրքրութեամբ ձեւացուց մակ ընելը սուտ ներուն, մերթ ընդ մերթ ինքզինքը խառնելով, իբրեւ ասելի մը և Պ. Սալիքսը հաւատալեմբ դիտեց որ ոչ միայն կրցած էր Մաքֆէրսոնի պաշարիւն դէմքը և դիրքերը առնել, այլ նաեւ չէր մոռար մեծ վարպետութեամբ նմանցնել Սպովտարին խօսքը։

«Սրբելի աղայ, կը խորհէր, յուզուած։ Ահա զոհ մը, ճշմարիտ զոհ մը, նուիրուած անոր զոր կ'ուզէ փրկել։ Այս զոհումը առոկալի էր տիրին վրայ ծանրացած ծանրութիւնը նկատի առնելով։։ Բայց ասա՛ Աստուած, պիտի ազատենք զերենք երկուքն ալ և պիտի վայելեն խաղաղութիւնը տրուն այնքան արժանի են։»

Սակայն իր Նաբուլէոնեան դիմադրութիւնը զինքը յուզեց դեռեր խորհուրդ. նորէն ոչ մէն կը մտաբէր երբ կարմ ու յանակ կը պարդէր գրիչը քննիչին առջեւ։ Բարքերը ալ ներս գանչեցին, ոչ շատ արցունք թափեց և շատ խօսքեր ըսաւ առանց նոր մոռ բան մը բացատրելու, և ոստիկանը քաշուեցաւ խոստանալով որ քանի մը վայրկեանէն սանիկանութեան ամբողջ մարդկանութիւնը շարժման մէջ պիտի դրուէր փնտռուածը կրկին գտնելու համար, սակայն ուլոցնելով թէ, լուրջ բան մը չէր կրնար փորձարկ մինչեւ որ հարցաքննութեան ենթարկուէին չգիտցածներն պաշտօնատարը, ինչ որ բնականաբար վաղը սառաւօտ միայն կրնար ըլլալ։

(Շարունակելի)

կի թարմ ն (56)

Մ.ԱՌԱՒԱՓ ՄԵՆԱՄԱՐՏ

Արդ անոր մարքին իսկ չէր անցած դիմագծերու նմանութիւնը գտնել Մարչմուրի բանտարկեալին և իր ձեռքին մէջ չիլին մը դնողին միջեւ. գեղջիկ զաւեշտ. բայց իսկոյն անհետ կ'ըլլար այս փափաքաւոր գերագրգռումը։ Սառէ ձեռք մը կը խեղդէր իր կուրծքը. Միւռիէլ անհետացեալ եղած էր։ Միւռիէլ իր Քշնամիներուն ձեռքն էր, և ինք չէր կրնար անոր համար բան մը ընել։

Բոլոր իր ճարպիկութեան, արիաբարոյութեան, անձնուիրութեան հակառակ, Պ. Սալիքսը պիտի յաջողէր գտնել զայն, կրկին այն դեւերուն ճանկերէն ազատել զայն։ Պիտի կրնար արդիւն որ չառաջեր ան հաղարումէկ ապրանքներով և չկրէր հաղարումէկ անարգանքներ։ Դիտէր որ Միւռիէլ քաջ էր, բայց հպարտ ալ էր։ Ի՞նչպէս պիտի հանդուրժէր այն թշուառականներուն չփումին։

Այս միակ գաղափարն վրայ իր բոլոր էութիւնը կ'ապաստամբէր։ Աւելի լաւ էր կրկին առնել իր չղթաները, քարտանքի աշխատութեան դառնալ, հոն մնալ ամբողջ կեանքին մէջ, կորանցնել պատը վերահատատելու, իր հորը մահուան վրէժը լուծելու ամէն յոյս։ Ամէն բան պէտք լաւ էր քան թողուլ որ Միւռիէլի գլխուն մէկ մազն դպչէին։

Աղէկ կը ուէր։ Հարիւր անգամ իրատուն ունէր։ Իր պատիժը որքան անարդար ըլլար, ալ աւելի անիրաւ էր անմեղ աղջիկը զարնող վիշտը։ Բայց ի՞նչպէս արդելու անոր դահիճները որ չանցնեն զայն։ Ուր գտնել զայն։ Եթէ դատարան դիմէ, պիտի չկրնար զայն գերի բռնողներուն ճանկեն ազատել... Ո՛չ, իր միակ միջոցը ինչպէս որ խոհեմութեամբ կրէր Պ. Սալիքսը, ինքզինքն յաղթել, պարպիւնութիւնը պահել, համբերութիւնը չաւանել, և մանաւանդ խելքն փչածը ընելէ զգուշանալ էր, որ կրնար Միւռիէլը զրկել իր պաշտպաններուն մէկէն։ Ինչ օգուտ ունէր եթէ երթար կրկին բանտարկուէր։ Ասով անմիջապէս պիտի ելլային անոնք որ իրեն համար այնպիսի բաներ ըրած էին, բայց ասով պիտի չազատուէր բնաւ իր նպատակը...

Կը հասնէր Հաֆ Մուն փողոց. կառքին սանդը վճարեց, և Սալիքսի իրեն յանձնած Մաքֆէրսոնի բանալին առնելով մտաւ տունը։ Սրահը թափուր էր և լուռ։ Մեքենաբար հասնելով գլխարկը, կեռին վրայ անցուց, մատենադարանը մտնող անդամներէն վեր ելաւ, դուռ մը հրեց, ներս մտաւ։ Մղլակները դոց էին, վարագոյրները քաշուած, որոնք լուսապայծ։ Պզտիկ սեղանի մը վրայ ճաշը պատրաստ էր, և անոր մոտ Ուիլսն կը սպասէր։ Կեղծ Մաքֆէրսոնը տեսնելով ոտքուն ցատկեց, ըստ փափաքի անդիմադրելի հառաչով մը։

— Ա՜հ, պարոն, ա՜ղբալ երջանիկ եմ ձեզ տեսնելով։ Տէրս հրամայած էր ինձի հոս գալ և սպասել ձեզի։ և մինակ մնալով սարսափելի բաներ կ'երեւակայէի...

— Տիկին Բարքոր հո՞ս է, հարցուց Արթրը չատալով։

— Այ՜ պարոն, խոհանոցն է ապաստանէներէն մէկուն հետ օրուն պատուիրեցի կազդուրել քիչ մը դինքը, եթէ կարելի է...

— Անոր խօսելիք ունէի անմիջապէս։

— Ա՜հ, պարոն, կը մոռնաք... չէք կրնար զարուիլ նոյնիսկ անոր հետ։

Ինչ ուզեն ախտերը կերուեց։ Նոյն իսկ չկրնար հեծել բարի Բարքորին հետ։

— Ուրեմն բան մը կարելի չէ ընել։

— Ոչինչ առ այժմ։ Բայց ապրս իմանայ պիտի գայ, և հաւատացէք ինձի պարոն, ինքզինքին բանակ մը կ'արժէ. խելք և քաջութիւն։ Եթէ կարենայի թոյլատրել ինձի, պարոն, խորհուրդ պիտի տայի որ քիչ մը սնունդ առնիս։ Պ. Սալիքս նոյնը կը փափաքի և կատարելապէս վրատահ եմ որ դուք պիտի օգտուիք անոր հնազանդելով։

Արթրը անհամբերութեան, գրեթէ զզուանքի յարմանեւ մը ունեցաւ իր անձկութեան ներկայ վիճակին մէջ ճաշելու գաղափարը դժկամակութիւն միայն կը պատճառեր իրեն։ Բայց հաւատարիմ ծառան պնդեց, քանիցս մէջ բերելով իր տիրոջը հեղինակութիւնը, որ իր կարծիքով ամէն բանէ գերադաս էր. և երիտասարդը վերջապէս սեղի առաւ։ Սեղան նստելով հանութիւնը զմայլեցաւ մը վերջը տեսաւ որ իր տարիքին սիրտքանկոր կուսէր իրեն տալու դրուած ընտիր մսեղէններ, և գաւաթ մը պատուական չամրաշտ խմեցի վերջ, զգաց որ վառութիւնը կը վերածուի աքսելի կերպով։ Երբ գաւաթը վար կը դնէր, Պ. Սալիքս ներս մտաւ. վերարկուին օձիքը չատ բարձր հանած, և ճակատն չատ վար իջեցուցած թաղիքը կը ծածկէի դէմքին մեծագոյն մասը։

— Ազէկ տարկա, ըսաւ, տեսնելով թէ ինչպէս զբաղած էր Արթրը։ Վերջացուցէք ճաշերդիդ, անոր պէտք ունենալու էք։ Երկու խօսք պիտի ըսեմ Տիկին Բարքորի, յետոյ կը դառնամ։ Ա՜խէ՜ ա՛ իկա, Ուիլքոն։

Ներս մտաւ։ Ինչպէս ամէն անգամ, ոտքերուն ծայրերուն վրայ։ Իր ճակատը մինչեւ երկինքը կը բարձ.անայ՝ սակայն հոգին կը նայի. իր աքմասս մինչեւ դժո՛խք կը մխուի՝ սակայն վա՜ղը կ'երգէ, իր բուռնս թեւեւ սեւցած՝ բայց հոգին՝ կարապավաս կը խրախայ գորտերու աշխարհին վրայ։։։ Ճամբո՛ւդ, ես բալէներու և արծիւներու թա՛ւ ըլլալու արժանի եմ, սակայն ա՜ւ՛ անոնք գազիած են այս մեղ-թաթախ ափերէն։ Գո՛նէ թո՛ղ որ սա թռչնիկները դան ինձի մօտ՝ որպէս զի քու աչքերդ անոնն քիչ մը և իմ փայտացող երկամուքիս մէջ փոքր խայտանք մը իմանամ։

Ես կեցած էի. սպասելով որ հաւատական պզտիկ թռչուններու երամը հոն թառի, այդ կոզղաշեղ հոգին դիրէր։ Իրա՞ւ ալ անոնք թռչկոտեցան, ճաճեցան, և հագիւ պիտի թառէին՝ անա փախան, գուցէ հակառակ կողմն եկող ուրուականի մը կամ խոյսը թռչունի մը տեսքէն սարսափած։։։

Եւ ծառը մնաց լերդ, անաւար, իր հին ցաւին մէջ։

* * *

Եթէ այս պարզուկ պատահարը երազ մը ըլար՝ մտիկները սպէս պիտի մեկնաբանէին.—

Ճամբորդը՝ Եւրոպան է, թռչունները իր դիւանագիտական խաղերն ու չարերը, իսկ ծառը՝ Հայութիւնը։

Ճամբայ ելլելը՝ բարի է, թռչունի փախչիլը ինա՞ է, չար ծառը տրամաւ Թիւն է։

Երազը կատարուելո՞ւ վրայ է ըսեմ՝ թէ պիտի կատարուի։ Ա՛խ եթէ պիտի կատարուի՝ երա՞ք օրէն, երա՞ք չաբաթէն ըսեմ թէ երա՞ք ամիսէն։։։

Յ. Խարտեան

ՃԷՆԹԼՄԷՆ ՄԸ

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԲԵԻԵՌԻՆ ՄԷՋ

Օրերէ, օրերէ ի վեր, Սքէթի ընկեր հարիւրապետ Օ՝ Ֆ ինդզնը հը գայլկոտակը դժուարութեամբ, բեւեռային ահաւոր ցուրտ իր սաքերը խածած էր։ Այս խածուածքէն աւելի նենդաւոր, աւելի յանկարծագէպ բան չկայ։ կ'ունենք հոկզութիւն կատարել ձեր ձեռքերուն վրայ, ըսաւ այս տեսակ բանեցու իրաղեկ մարդ մը, Ռոալա Ամունսէն, և սառի խայծումի առաջին նշանին վրայ, արեան շրջաբերութիւնը կրկին կը գրգռէր ձեռքերնիդ ուժով մը իրարու զարնելով։ Բայց ոտքերու համար այդպէս չէ։ Առաջն կանուխ բեւեռային կօ.ցիկը կը հագնիք, և այս գործողութիւնը ա՛նքան դժուարին է որ պահելու ժամն առաջ զայն վերակոչելու փափաք չունենար մարդ։ Հետեւարար ոտերին անդամներու վիճակը հասկնալու համար մարդ միայն կը պատասխանի իր զգացողութիւններուն վստահելի։ Արդ, զգացողութիւնները խիստ խաբեպաթիւն են. յանախ երկրախոյզներուն ոտքերը սառած են առանց իրենց գիտնալուն։

Հոս փոքրաւոր հին աղուէսները միայն վտանգը կը զգան։ Շատերը կ'ենթադրեն թէ երբ կծու ցուրտ անհետ ըլլայ, այլեւս վախնալու բան չկայ։ ուստի երբ պահակնաց կը հասնին, մեծ կ'ըլլայ իրենց զարմանքը տեսնելով որ ոտքերնին ձերմակեր է, ճարպի կոյտի մը պէս։

Այն տեսակ պատահար մըն էր որ հասաւ խեղճ ոպային։ Բուժուելու համար շաբաթներով հանդիստ և խնամք պէտք է։ Բայց անիրաւափրկի է քալել անդուլ անդադար, որովհետեւ ուսեռաները կ'ըսպառին։ Ժամանակին հասնելու համար ուսեռաներու մթերանոցին, ուր կը գտնուին նաև վառելիքները, հարկ է օրական իսը մղոն արագութիւն մը պահել։ Ջորիները երկար առնէ ի վեր արդէն սառած ըլլալով, չորս մարդիկ պէտք է քաշեն բալխրը։ Բայց խեղճ Օ՝Ֆ ինչ բան կրնայ քաշել, ինք որ այնքան դժուարաւ կրնայ քաշել ինքզինքը։ Իր ընկերներուն ընթացքը կը նեղէ, կը կազմալուծէ, արդեւք մը է անոնց փրկութիւնը։ Տէ՛ռ, կը կենամ հոս պահապան մեծ ճամբուն վրայ։ Իմ ճակատս մինչեւ երկինքը կը բարձ.անայ՝ սակայն հոգին կը նայի. իմ աքմասս մինչեւ դժո՛խք կը մխուի՝ սակայն վա՜ղը կ'երգէ, իմ բուռնս թեւեւ սեւցած՝ բայց հոգին՝ կարապավաս կը խրախայ գորտերու աշխարհին վրայ։։։ Ճամբո՛ւդ, ես բալէներու և արծիւներու թա՛ւ ըլլալու արժանի եմ, սակայն ա՜ւ՛ անոնք գազիած են այս մեղ-թաթախ ափերէն։ Գո՛նէ թո՛ղ որ սա թռչնիկները դան ինձի մօտ՝ որպէս զի քու աչքերդ անոնն քիչ մը և իմ փայտացող երկամուքիս մէջ փոքր խայտանք մը իմանամ։

Ես կեցած էի. սպասելով որ հաւատական պզտիկ թռչուններու երամը հոն թառի, այդ կոզղաշեղ հոգին դիրէր։ Իրա՞ւ ալ անոնք թռչկոտեցան, ճաճեցան, և հագիւ պիտի թառէին՝ անա փախան, գուցէ հակառակ կողմն եկող ուրուականի մը կամ խոյսը թռչունի մը տեսքէն սարսափած։։։

Եւ ծառը մնաց լերդ, անաւար, իր հին ցաւին մէջ։

* * *

Եթէ այս պարզուկ պատահարը երազ մը ըլար՝ մտիկները սպէս պիտի մեկնաբանէին.—

Ճամբորդը՝ Եւրոպան է, թռչունները իր դիւանագիտական խաղերն ու չարերը, իսկ ծառը՝ Հայութիւնը։

Ճամբայ ելլելը՝ բարի է, թռչունի փախչիլը ինա՞ է, չար ծառը տրամաւ Թիւն է։

Երազը կատարուելո՞ւ վրայ է ըսեմ՝ թէ պիտի կատարուի։ Ա՛խ եթէ պիտի կատարուի՝ երա՞ք օրէն, երա՞ք չաբաթէն ըսեմ թէ երա՞ք ամիսէն։։։

Յ. Խարտեան

թեան, և սիկա կը զգայ ինքը։ Ա՛խ, իցիւ մեռնէր, ազատէր զինքը, իր թեւենէն։ Մահը բաւական արագ չէ՞ սնելով, ինք կը քալէ զա՛ն դիմաւորելու համար։ Աքօթի իր մահէն առաջ իր յաւուտարքին մէջ կը պահէ, այս մահը, երկու երեք վեմ նախադասութիւններով, մայմարիմի վրայ քանդակուելու արժանի սա՛ բառերով. «Օթա պառկեցաւ, յուսալով թէ այլ եւս պիտի չարթնայ։ բայց արթնցաւ սակայն։ Թաթառը կը փչէր։ Օթա ըսաւ մեզի. «Ես դուրս կ'ելլեմ, կրնայ ըլլալ որ երկար առեն մնամ։

Այս քաջերը դիրար հասկցան։ Օթա կարած էր զինքը իր բարեկամներուն կապոյ շղթան, և ասանք, ոչ զինքը ազատելու համար անկարելին ըրած են, այլ եւս պիտի չփորձեն բռնել զայն։ Հոս Պատիւի և զոհողութեան ոչէնք մը կայ, «ՀԷՆԹԼՄԷՆԻ օրէնքը, որուն վճիռներուն ամենքն ալ կը հպատակին բնազդաբար։ Օթա ինքզինքը չը զոհէ իր ընկերներուն որոնք կ'ընդունին այս զոհողութիւնը, ի յարգանս կատարուած գործին։ Պէտք չկայ աւելորդ խօսքերու, թախանձանքի, հրաժեշտի ողջոյնի։

Այսպիսի գոյներ, այսպիսի շարժուձեւեր իրենք իրենցմով չէ միայն որ արժէք ունին այլ իրենց կատարուած եղանակովն ալ։ Կը կրնայ դէպքը եօթն բարձակ տարուքին, զոր Անգլիացին դերադաս կը համարէ աշխարհի մէջ ամէն բաներէ։ Այս տեսակէսով երեւան կը հանեն անձերի էՀԷՆԹԼՄԷՆԸ։ Երբ հարցուի. «Ի՞նչ է բուն ՀԷՆԹԼՄԷՆԸ», Անգլիացիք պէտք չունին վեր բարձրանալու իրենց պատմութեան մէջ և յիշատակելու Շեքսպիրը։ Կը բաւէ որ պատասխանեն. «Աբրիւատպտ Օթաի պէս վարուելով մարդ մը էն։»

Ո՞վ էր այս անդորը և ժուժկալ դիւցազնաբնակը հարիւրապետ՝ զոր պիտի սիրէր Մարկոս— Աւրելիոս։ Հեռաւորքրիստոնէութիւն և չահկանութիւն կ'արթնցնէ ան իր դժբախտութեան ընկերակիցներուն չափ և անանցմէ ա՛լ աւելի։

Հարուստ ընտանիքի մը կը վերաբերէր, որովհետեւ իր ուսումը առած է Իթթնի հին ազնուականի վարժարանին մէջ։ Մին եղաւ Իթթնի ա՛յն ազգմէ, որ ոնդնդով Ուէլլինկթըն չտենցաւ Վաթերլոյի ճակատամարտը։ Եթէ եղաւ հեծելազորքի ոգայ և ծառայեց Ինդիոքլիմկի վիշապագունդին մէջ։ Պէտքական պատերազմին ատեն հոգիս թէ Հարաւային Ափրիկէ հասած էր, որասորդ քաղաքացի թիւն մը կատարելու։ Իր փոքրիկ լաստակին հետ չատ աւելի բարդաթիւ թշնամիներէ պայքարուած, գրեթէ մեռան կամ վիրաւորուեցան իր բոլոր մարդիկը։ Անձնասուր ըլլալու հրաւիրուելով, մերժեց յամառութեամբ։ Պէտք պիտան անոր դիրքը մաղել գնդակներով։ Երբ դիրքին տիրեցին, հոն գտան միայն հարիւրապետ՝ երկվեցեակ մը վիրաւորներու հետ։ Այսպիսի ոգիութեան մը համար զարմացումով լեցուած, հրաժարեցան զանոնք գերի ընելէ։

Անգլիա վերադառնալով, արձակուրդ ստացաւ հիւանդութեան համար։ յետոյ կրկին մնացաւ իր զորագունդին Եգիպտոս և Հնդկաստան։ 1910ին արիածներու կիրքը կը մղէ զինքը գնուորագրուիլ հարիւրապետ Աքօթի ընկերներուն մէջ։ Այս վերջինին կը թերէ իր հարստութեան մէկ մասը։ իր ուսատաձեւութեան չնորհիւ գնուած մասամբ գոցուած բլլալ արշաւախումբին ծախքերը, որոնք սահագնի էին։

Այսպէս, անս հարուստ մարդ մը, գնդեղիկ զօրագունդի մը մէջ ծառայող և խանդավառօրէն իւրունեաց տիրոջ։ Բայց խաղաղութեան ժամանակ ոգայի կեանքը ստգակայի կը թերի։ Իրեն պէտք են ուրիշ ցնցումներ, ուրիշ սարսռաններ։ Կը փնտռէ և կը գտնէ։

Սակաւախօս մարդ էր, կ'թաէ իր ընկերներէն մին։ Խենդ կ'ըլլար նաւային զրօսարշաւութեան, և իր ամենամեծ երանութիւնն էր խիստ օդի տակն վարել չորս թնդոց մակոյկ մը։ Ոչ հովին հարուածներ, ո՛չ ալեկոծ ծովը չէին կասեցուներ զինքը։ Օր մը երբ իր բարեկամներուն մին կը յանդիմանէ կինքը իր անխոհեմութեան համար. եր զառանխանէ ատնոր պարգպէս։ «Ա՛լ աւելի ռոկակիները տեսած եմ։

Եւ արդարեւ ասիկա ոչինչ էր տեսնելիքին քով։

Երեւակայեցէք ան հնաւոր վախճանը, ան մահասարսուռ լուծումը։ Ամենափոքր վրանին մէջ պահած են չորս մարդիկը։ Դուրսը թաթառը կը մոլեգնի. ձիւնի ստուերի. ցուրտի դժոխք մըն է։ Օթա, որ հաստատապէս որոշած է, ոգի կ'ելլէ իր հիւանդ արունքներուն, իր ցաւառանջ ոտքերուն վրայ ատատնելով։ Վրանէն դուրս կ'ելլէ, և կ'երթայ մեռնիլ, ատանց ազազակի մը, ցուրտին մէջ, դիւրերուն մէջ։

Ամիսներ վերջ, երբ Աքօթի և միւս երկուքին դիակները գտնող արշաւախումբը հասաւ, ի զուր փնտռեցին իր դիակը։ Զիւ ն ու ոսոր բռնած էին զայն։ Հրամատար Իվնոս անտեղ պարզ խաչ մը կը կանգնէ սա՛ արձանագրութեամբ. «Հոս մեռաւ քիա քաջ ՀԷՆԹԼՄԷՆ մը»։

Ոյնչ աւելի։ Այս մարդիկը առաջին հարուածով իսկ պէտք եղած բաները կը գտնեն։ Պէտք չունին ո և է ծիգ ընելու մինչեւ վտանգը բարձրանալու համար։ հոն են արդէն հարիւր հաւասար դեռնի վրայ։

ՉԱԹԱԼՃԱՑԷՆ ԱՆԴԻՆ

ԱԿԱՆԱՏԵՍԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Զինուորական մը ռազմավայրէն նամակ գրած է իր բարեկամներէն մէկուն, Փետր. 8էն ի վեր տեղի ունեցած դէպքերը նկարագրելով։ Այդ նամակէն կը քաղենք հետեւեալ չահեկան մասերը.— Պուլկարները, այրելով. ատրի տալով և ջարդելով. Զօրլու քաղաքեցան։ Հաւանաբար հոն պիտի համախմբեն իրենց ոյժերը վճռական ճակատամարտ մը մղելու համար։ Բայց դիւրին չեղաւ իրենց նահանջը և արիւնահեղ ճակատամարտներ տեղի ունեցան, որոնց միջոցին Թուրքերը ցոյց տուին թէ երեկի աղէներուն վրայի դասերէն օգտուած էին։

Փետր. 8էն, կէս օրէ ետք ժամը 3էն էր որ Թուրք զինուորները անցան Պէօյիւք Զէքմէճէի կամուրջէն, յարձակելով Պուլկար բանակին աջ թեւին վրայ։ կը տեսնէի մեր վաշտերը, որոնք առջի գիշեր փոքուած խրամներէն ցատկելով կը յառաջանային։ Մեր հրետանիները եբեւան հանած էին թշնամի դիրքերը եւ ռումբերը կ'արձակուէին խուլ սրսռումներով լեցնելով օդը։ Բլայտ գիւղին բարձունքներէն կը պաթէին շրապնէլները։ Թուրքերը կը յառաջանային։ Տեսայ որ յառաջապահ վաշտ մը գիւղաքիւմաս։ Պուլկարներ այս գիւղին վրայ ռումբեր կը տեղացնէին, որպէս զի այրեն և ուեւրակներու կոյտի մը վերածեն զայն։ Սաքեր դէպ ի հորիզոն կը խոնարհէր։

Լիճէն բարձրացող թեթեւ մուշ մը կ'արգելէր հիմա զինուորներուն յարձակումին հետեւելէ։ Կարճ ժամ մը եւս շարունակեց։ Ցեսայ Թնգանօթին ձայնը թիլցաւ և հրացանաձգութիւնն ալ դադրեցաւ եւ մութը տիրեց տեղը։ Այն ատեն ցեխոտ ճամբէ մը իմայ դէպի Պէօյիւք Զէքմէճէ գիւղը։ Լիճին եւ ծովուն վրայ իրիկուան լոյսերը կը մարէին և ձմրան այս վերջալոյսը այնքան հրանալի էր որ յանկարծ աչքերս վրայ, որոնք այլ եւս ցաւերուն միւս կողմը, գայտերուն մէջ կը գտնուէին, այն այցերուն, որոնք ալ եւս բնաւ պիտի չտեսնէին այս գեղեցիկ բաները։

Կամուրջին մօտ հանդիպեցայ վիրաւորներու կարաւանի մը...։ Անոնք իրենց չահատակութիւնները կը պատմէին պարզօրէն։ Ճակատամարտը չատ բուռն եղած էր։ Մերիններէն չատ մեռած էին։ Վիրաւորները չատ կը նեղուէին։ Բայց ատոնք կարեւորութիւն չունէին, քանի որ յաղթական եղած էին և Թշնամին ձեռքէն խլած էին հայրենի հողին մէկ մասիկը։ Եւ այդ վիրաւորները հանդարտօրէն կ'անցնէին, ժպալից ողջունելով զիս։

Փետր. 9ի առաւն, մեր զինուորները Թշնամին վտարեցին իր դիրքերէն և երբ ես անոնց մօտ հասայ, արդէն գրաւած էին Պուլկարներուն կողմէ ամրացուած բոլոր դիրքերը։ Պուլկարները անկարգութեամբ փախած էին, անցնելով այն հովիտէն, որ բլուրներու երկու շղթաները կը բաժնէ իրարմէ և հիմակ ամրացած էին գիմացի բարձունքներուն վրայ, Արնավուռքէոյի շուրջ։ Կը յուսային այս դիրքը քանի մը օր պահել, որպէս զի իրենց բանակը կարենայ մինչեւ Զօրլու քաղաքի հանդարտուիլ։ Բայց Օմ. զինուորներուն քաջութիւնը հաշիւ առած չէին։

Մինչեւ ժամը 11 ճաշին, խրամներուն մէջ, 700 մէկը հեռուէն կրակ ընելով, բայց յանկարծ փղերը հնչեցին եւ գնդապետ հղոր ձայնով մը պոռաց.

— Սուիններդ հրացանին անցուցէք։ Յառաջ։

Ուրիշ ձայներ ալ երկնեցին նոյն հրամանը։ Սարսուռ մը անցաւ մեր վրայէն։ Ես ալ իմ կարգիս պոռացի.

— Յառաջ։

Հրամաններէն դուրս ելայ և այլ ևս չլսեցի, ո՛չ դնդակներուն ծուլումը և ոչ ռումբերուն և չռաքէներուն պայթումը։

Ձայն մը երկնային մեզի հրեց.

— Ալլահ էքպէ՛ր, Ալլահ էքպէ՛ր։

Եւ կը վազէի յանկարծական յիմարութեան մը ենթարկուած, յաղթելու, պատնելու յիմարութիւնը...։ Այդերուս առջեւ յանկարծ զարհուրելի տեսարաններ պարզուեցան, կիներ զոռ կը բռնաբարեն, տղաքներ զոռ կը խոշտանգեն։

Վայրագ կատաղութիւն մը ունեցայ, վրէժխնդրութեան ջերմ ծարաւ մը։ Եւ կը վազէի, զինուորներուն պռաւով անպարի բաներ, զոռ հիմա չեմ յիշեր այլ եւս։ Աչուն հաւաքով մը ոգեւորուած, Աստուծոյ, անմնուիրութեան և յաւիտենական կեանքի վրայ կը խօսէի անոնց...։

Հիմա կը մտցնէինք Պուլկարական խրամներէն։ Անոնց կրակը աւելի սպանիչ և մեր յառաջխաղացումը աւելի դժուար կը դառնար։ Երիտասարդ տառնպետ մը ինկաւ քովս և ասային անդամ ըլլալով խարեցայ մահուան վրայ։ Աչքիս առջեւ եկան անցեալ երջանկութիւններս և բոլոր ուրականներս։ Բայց ասիկա փայլակի մը պէս անցաւ դնաց։ Դարձեալ կատաղութիւն եկաւ գրաւ և դէպ առաջ վազեցի...։ Գանի մը ոտառմ եւս եւ հասանք բլուրներուն գագաթը։ Պուլկարները մեր առջեւէն կը փախչէին դէպի Լահանայ քաղաք։ Ես առաջին կարգին վրայ էի, տասը քայլ հեռու։ Փոսի մը մէջ գտնուող երեք Պուլկարներ, որոնք չէին կրցած փախչիլ, մեր վրայ կրակ ըրին։ Ինդացանք անոնց վրայ և ես վազելի մուրացիկի քան թէ զինուորի. երեսուն ունեցող Պուլկարի մը վրայ։ Առանց դիմադրութեան ինձի յանձնեց իր հրացանը և ասուին։

Գրաւեցինք Թշնամի խրամները։ Այն տեղ ձգուած վիրաւորներ էր հոկնալային։ Ոաքիս տակ կը գտնուէր ծերունի յիսնապետի մը դիակը... Դիւերը անցուցինք բացօթեայ։ վայրկեանէ վայրկեան ոպասելով Պուլկարներուն վերադարձին։ Բայց ատանք այլ եւս չվտանգեցին իրենք զիրենք։ . . . . . .

Փետր. 11էն 12 լուսնալուս գիւղը հրացանի ձայներ լսերինք մեր ոչ Թեւին կողմէ։ Հետեւեալ օրը իմացայ որ մեր զինուորները կատաղի կռիւ մը եղ յարձակմամբ գրաւած էին Թաչ Թէփէի Պուլկար ամրոցը...։ 300 Պուլկարներ ոպաննուած էին, մեծ մասը ռուսիով։ Թէեւ նուազ բայց մեր կորուստն ալ մեծ եղած էր։ Ես չեմ ցաւիր մեռնող հերոսներուն վրայ։ Փա՛ռք անոնց, որոնք ցոյց տուին թէ Թուրքերը գիտեն յաղթել եւ մեռնիլ։

Միւս օրերն ալ թէեւ հանդարտ անցան, բայց ո՛չ նուազ փառաւոր եղան։ Պուլկարները ամէն կողմէ հարձակելով լեցին ենիէէ, Սիւրիւնքէոյ, Շաբրոս, Պիկասս և Զաթալճա գիւղերը։

Երկու օրէ ի վեր կռուութիւնը անփոփոխ է։ Հիւսիսային հովը, ցուրտ, ձիւնը, անձրեւ անկարելի կը դարձնեն յարձակողական կարեւոր գործողութիւն մը։

Անէջառա մը.— Արնավուռ գէօի յարձակումին պահուն էր որ ծերուկ կամուրջ մը մի քանի եկաւ, կառքի դէմքով, մայն ու մորուքը հովին ռուած եւ զայրոյթով ոեղմած իր դէնքը։ Արգէն ինձի բռած էր։

— Եւ Անատոլուի խորերէն եկայ զուտ կիս մահուան վրէժը լուծելու։ Լիւլէ Պուրկազի ճակատամարտին մէջ սպանուած էր։

Եւ կը վազէր արիւնի ծարաւով։ Ցանկարծ կանգ առաւ հրրատարգ Պուլկար վիրաւորի մը առջեւ, որ լքուած էր եւ իր ատեղին մէջ զուտ մը ջուր կը խրեցրէր...։ Մերունի կամուրջ յանկարծ խանդաղատեցաւ և գնդակներու ատրպէն մը ռաք, Պուլկար վիրաւորին ջուր ռուաւ խմելու։

Ցեսայ ռատասալիս աչքերով քաւ ինձի.

— Շա՛տ կը նմանէր իմ զաւկիս, հէք Հասանին...։

Պ ԼՕԶԱՆԸ ՊԱԼՔԱՆՑԻՆԵՐՈՒՆ

Վերջերս սթամբուլի նման խայտառակած քաղաքական սկզբունքներէն մէն է նաւելպանը Պալքանցիներուն։ քանաեւբ։ 8էրային և ազգայնական տեսութիւններուն իրեւ խառնած մէկ ձեւը համաձաւ ա դ նոր սկզբունքը տակաւին չգործնականացած, արի։ նախաշմ դանակներու վրայ նուաւ։ Պալքանեան փոքր տէրութիւնները հինն ի վեր «Պալքանը Պալքանցիներուն» յանկերգը կը կրկնեն։ Սակայն գործնական ո և է հիմ չունեցող այս յանկերգը ոչ ոք խաբելու կարող էր։ Երբոր սուրեր մերկանալով իսկամ արիւնով կռակարմիս ներկուեցան, այն ժամանակ միայն Պալքանեան Փոքր Պատութեանց յաստուն եղող յիշեալ երգը սկսան Մեծ Պատութիւններն ալ նուագել։ Այժմ պէտ որ Պալքանեան վայրենի պատութեանց սուրին ծայրին հասող անմեղ արիւնով Մեծ Տէրութեանց մասերը և չրթունքները ներկուեցաւ։

Նախապէտ ազգայնական և ցեղային սկզբունքին վրայ հիմնուած արտաքին քաղաքականութեան մը հետեւիլ իրաւունք է։ Եթէ իրաւունք է այսօր ո՞ր եւրոպական տէրութիւն իր ներկայ սահմանները կրնայ պահել։

Երկրորդ ազգայնական քաղաքականութիւնը նոյնիսկ եթէ արդարի նկատուի, արդարութեամբ և անկողմնակալութեամբ պէտք չէ՞ գործադրել զայն։ Այդ տեսակէտով եթէ քննուի խնդիրը, Պալքանեան թերակղզին բոլորովին անհասատ գեհի մը կը ներկայացնէ յիշեալ սկզբունքին, ինչպէս որ Մակեդոնիոյ մէջ Պուլկար, Սերպ, Յոյն և Ռլան ցեղերուն ընդհանուր գաւմարը Իթալիոյ գաւմարին հետ չէր։ Պատերազմը մեզի աննպատ վերջանալուն պէտ, «Պալքանը Պալքանցիներուն» սկզբունքը իր գրոյը պարզեց։ Սակայն այդ խոյր գրոյին վերայ իսամ ժողովրդին համար ամենապիսի անկիւն մը իսկ յատկացուած չէր։

Իսկամ տարբերուն մէջէն միայն Ալպանացիներուն իրաւունքը ճանչցուեցաւ, այն ալ հազար դժուարութիւններով։ Պալքանի ամենէն հին քրիստոնէներն եղող այդ ժողովուրդը իբրեւ թափառաշրջիկ ցեղ մը կ'ուզէին զրկել զայն կեանքէ և քաջնել Սերպերուն, Յոյներուն և Պուլկարներուն միջեւ։ Եթէ Աւստրիոյ սպառնալից ձայնը չբարձրանար, ամբողջ Ալպանիան պիտի կորուէր։

Ռումելիի միւս մասերը կիւսիոյին Ալպանիոյ այդ բախտն նոյն իսկ չար ժամանան։ Սելանիկի և Էմիրէի կուսակալութիւններուն բնակչութեան մեծամասնութիւնը իսամ ըլլալով հանդերձ ուղղակի քարէէն ջնջեցին։ Եւրոպայի իրաւագէտները այդ տեսութիւններով Իսամ մեծամասնութիւնը ջնջել վերջ, Պուլկար զինուորներուն և հրասխսմբերուն գնդակներն ալ յիշեալ տեսութիւնները գործնականացուցին։ Այժմ այդ տեսարաններուն իրաւագիտութեան և Պուլկարներուն ոպանդային գործունեութեանը չնորհիւ հարիւր հազարաւոր Իսլամներուն տեղ երկինքը Քառղ հառաչէ մը զատ ուրիշ բան չմնաց։

Անցեալ օր մեր աչքերուն առջեւ փասերով պարզեցին այն տարապիսի ողբերգութիւնները, որոնք ցոյց կուտան թէ ինչ՞ի գործ կը դրուին ազգ մը արմատն բնաջինջ ընելու համար։ Երբ Միջին դարու բռնութեանց և մարդկային գանկերէն աշտարակներ չինուելու մասին պատմագէտներու գրածը կը կարդայինք, մեզի չափազանցութիւն կը թուէր։ Եւ ներկայ քաղաքակրթական կոչուած քսաներորդ դարուն մէջ մեր աչքով տեսանք հարիւր հազարաւոր անմեղներու, կապուած ձեռքերով, խումբ խումբ սպանդանոց առաջնորդուիլը, կիներու և աղջիկներու պատուին բռնաբարումը։

Այս բոլոր տիրները գործուեցան «Պալքանը Պալքանցիներուն» սկզբունքը գործնականացնելու և Իսլամ տարրը բնաջինջ ընելու նպատակով, որպէս զի Իսլամները օր մը զարթնելով ոգի չելնեն։ Եւրոպան լռեց։ Մեր կողմէն նոյն իսկ ազազակ մը ցաւի հառաչ մը չբարձրացաւ։ Պուլկա՞ր...։ չենք կրնար երեւակայել Իսլամ մը որ այս անունը լսելով իր աչքին առջեւ չբերէ բոլոր գործուած արիւնալի տիրները և վրէժի զգացումով չեռնուի։ Պուլկա՞ր, այդ բառը ամբողջ բանութիւններու, ոպատա տիրներու պատասխանութիւն մը կը բովանդակէ իր մէջ։ Աստ համար է որ մեր վերակոչ պատերազմը, վրէժի պատերազմն է, և ասոր համար է որ հայութեան իրաւունքներ չենք խօսք վրէժը չլուծուած հարիւր հազարաւոր Իսլամներու հոգիները կը նեղէ։ Եւ ասոր համար է որ մեր ասոր և գնուած հանդիսարին համար հաշուութիւն կնդրէր, մը, եռ մեսագներուս նամակութեան կը վերագրեմ։ Եւրոպան անգամ կը փաթնայ քարքարեալ այդ խնդիրը. որովհետեւ այդ զգուելի տեսարաններուն ասոնց ճշմարտութիւնը խոստովանելու ակարութիւնը ցոյց պիտի տայ։

Հոս տեղի դեսպաններուն ալ թէ քաղաքականութեան, այլ անոնց սրտերուն կը դիմենք։ Ասոնք թող մատնեն թէ Թուրքը, Իսլամն ալ երկայ հայր կամ մամուին կամ ազայ ունենալ և վայրկեան մը այդ հարստահարուածներուն տեղ թող դնեն ինքզինքին, որպէս իրենց աչքերը պիտի չթրջի, չտրաստուէ։ Գոնէ մէկ անգամ մըն ալ յոր քաղաքականութիւնը ձգելով իրենց մարգկային պարտականութիւնը թող յիշեն։ Եւ թող քիչ մը պաշտպանեն Իսլամները, մեր վրէժի թափ քիչ մը մարելու և անոնց միացորդները բարբարոսներուն ձեռքը չլանձնելու համար։

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԿԱՐԵԼԻՈՒԹԻՒՆ

Լոնտոնէն կը գրուի «Բոյիթչէ Փոբէսթանտէնտ»։ — Դիւանագիտական գրագրերու իրագեկ ան նաւարութեան մը յայտարարութիւններէն գատելով, հաշտութեան բանակցութիւնները կարծուածէն աւելի յշատով պիտի վերսկսին։ Մինչեւ հիմա տէրութեանց կողմէ կատարուելիք միջնորդութեան փորձի մը արդիւնքներ էին, մէկ կողմէ Բ. Դրան այն պահանջը թէ իր զգաստան-ծանուցագրին հիման վրայ տեղի ունենան բանակցութիւնները և միւս կողմէ տէրութեանց ան տեսակէտը թէ միջնորդութեան հիմնական պայման պէտք է նկատուի Բ. Դրան հաւանութիւնը հաւաքական ծանուցագրին պարունակած առաջարկներուն։ Այս հակասութիւնը այժմ բարձուած է։ Եւրոպական դիւանագիտութիւնը այլ ևս չի պնդեր հաւաքական ծանուցագրին պայմաններուն վրայ, ինչ որ թոյլ կուտայ Բ. Դրան նոր առաջարկներ ընել հաշտութիւն կնքելու համար։ Օմ. կառավարութիւնը իր զինուներուն վերջին տակմանը չի նկատեր իր պատասխան-ծանուցագրին մէջ եղած առաջարկները։

Լոնտոնի մէջ տղի ունեցած կարծիքներու փոխանակութենէ և Պոլսոյ հանրային կարծիքին մասին տարուած տեղեկագիրներէն կարելի եղած է դասել որ ժէան Թիւրք դահիճ, Թուրքիոյ արժանապատուութիւնը փրկելու համար նոր և մեծամեծ զանցներ ընելէ ետք հաշտութեան պէտքը կ'զգայ։ Ասկէ կ'եզրակացուի թէ Բ. Դրան իր զիրուներուն մէջ իր առաջին պատասխանին տամաններէն աւելի առաջ կ'երթայ։ Հաշտքը փաշա պիտի կրնայ տեղծել հիմար, որոնց վրայ տէրութիւնք պիտի կրնան իրենց միջնորդի դերը վերսանձնել յաջողութեան հաւանականութիւնով։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Հաշտքը փաշայի կողմէ Բիւթէրի ներկայացուցիչին եղած և մեր երեկուան թիւին մէջ հրատարակուած յայտարարութիւնները երկու չահեկան կէտեր կը պարունակեն։ Նա՝ Բ. Դրան Եւրոպայի միջամտութիւնը խնդրած է որովհետեւ կարնի պիտի չլայ ուղղակի բանակցութիւններով հաշտութիւն կնքել։ Պալքանեան դաշնակիցները զինադադարը խզելով և թշնամութիւնները վերսկսելով, յայտարարած էին թէ հաշտութիւնը տակէ ետք պատերազմի դաշտին վրայ միայն կրնայ կնքուիլ։ Եւ տէրութիւնները միջամտութիւնը խնդրելով, Բ. Դրան իր դատը Եւրոպայի կը յանձնէ։ Բնական է ուրեմն որ արամագիր բլայ ի վերջ համակերպել տէրութեանց հաւաքական ծանուցագրին։ Հաշտքը փաշայի յայտարարութիւններուն երկրորդ կէտը, որ աւելի կարեւոր է, էարնէի վերաբերեալ մասն է։ Թուրքիա երկու բանալի կ'ուզէ այդ քաղաքին համար, մէկը Թուրքիոյ և միւսը Պուլկարիոյ համար, կ'ըսէ Հաշտքը փաշա։ Ուրեմն Թուրքիա տէրութեանց միջամտութիւնը խնդրելով մէկտեղ, չընդունիր էարնէն յանձնելու խորհուրդը և սոր մէկ քանակ մասն կուտայ և միւսը ետեն կը պահէ։ Ուրեմն կը փափաքի տեսակ մը միջնապատ հաստատել։ Ժամանակէն պատմութեան դրսեւոր է, գրանալու համար թէ նաբրեթաց օրինակը կա՛յ որ մէկ քաղաքը քանի մը տէր ունենայ, որպէսզի կարելի ելլայ եզրակացնել թէ այսպէս տասնամեայ մը կրնայ ընդունուիլ։ Այս կարգի օրինակ մը կայ Շլեզվիկ Հոլշթայնի մէջ, որ 1864ի Հոգ. 30 ը Վի. Նայի դաշնագրին արամագրութեամբ յանձնուեցաւ միանոյն ատեն թէ Աւստրիոյ կայսր և թէ Բրուսիոյ թագաւորին։ Այս պայմանագրութիւնը վերջ տուաւ Դանմարկան դաշնակցութեան կռիւ Դանիոյ դէմ մղուած պատերազմին։ Դանիոյ անդամատութիւնն էր ասիկա։ Սալպուրկի պայմանագիրը (1865 Օգոստ. 14) որոշեց դաշնութիւններու վարչութեան բաժնումը։ Աւստրիա Հոլշտայնը կը վարէր և Բրուսիա Շլեզվիկը։ Աւստրիա Բրուսիոյ ծախոց իր իրաւունքները Լաւենպուրգի վրայ։ Ասկէ զատ, Բրուսիա զորք պահց Հոլշտայնի մէջ։ 1866ի գէտքերը ցոյց տուին ասկոյն որ այսպիսի կարգադրութիւն մը տեւական չէր կրնայ բլլալ։ Կասկածէնի պայմանագիրն ծնունդ առաւ Աւստրիական պատերազմը։ Երկու բանակներու դրութիւնը արդեօք աւելի՞ օգտակար պիտի բլլայ էարնէի համար։

ՏԷՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԾԱՆՈՒՈՑԱԳԻՐԸ

Երէկ գրած էինք թէ օտար դեսպանները գրաւմանց օրէնքի մասին դիմում բրած էին Բ. Դրան մօտ։ «Լա Թիւրքի» այս մասին հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ.— Կառավարութիւնը ամէն մէկոյ ձեռք առած էր որպէս զի գրաւմանց օրէնքին հետեւանքով մասնաւորներու շահերը չվտանգուին և պահանջուած ատարկաներու դիմերը արագ արդարութեամբ որոշուին։ Կիներու ոսկիան թէ գաւառային ինքնաբերանց սորտոցս զայուծեանները յուցած չեն այս տրամագրութիւնը, նոյն իսկ օտարազգակներու վերաբերեալ ապրանքներու մասին։ Անշուշտ այս կարգի պարագաներ են որ օտարդեսպանները պարտաւորած են համիմատ ծանուցագիրներ ալ Բ. Դրան, որոնցմով բացարձակ վերապահութիւն յայտնելով մէկեղ օրէնքին գործադրութեան սկզբունքին մասին, կը փափաքին որ օտարազգակներու վերաբերեալ ապրանքներ ազատուած ասեն, հիւպատոսական նեկայացուցիչներ գանուին գնահատող յանձնաժողով ներս մտ և պահանջուած ապրանքներու փոխարժէքին վճարումը կանխիկ ըլլայ, օմ. Պանքային գանձելի էլեքտրով։ Դեսպանները իրենց ծանուցագրին բովանդակութիւնը հաղորդեցին Թուրքիոյ մէջ գանուող իրենց հիւպատոսներուն։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ԹԻՒԸ ՌՈՍՈՒՊՈՅԻ ՄԷՋ

«Թատրի էֆքեար» կ'ըսէ թէ ռաքի իրկուն Պոլսոյ դեսպաններէն մին օտար մարտանաւերու անթել հեռագրերուն մէջոցաւ լսեր ստացաւ թէ ճամբա փաշա կէօրիւճէն գրուած է։ Դեսպանը այս լուրին հաւատ չընծայելով, իր պատասխան հարցերուն Ռոսաքին գործոց նախարարին հարցուց հեռագրաւ և պատասխան ստացաւ թէ ճամբա փաշա արդարեւ կէօրիւճէ մտած է։

։՝։ Նոյն թերթը մասնաւոր ազբիւրէ իր քաղած տեղեկութեան համեմատ կը ծանուցանէ թէ ճամբա փաշա երկրորդ անգամ կէօրիւճէն գրաւելէ ետք Բրէնբեի լիճին ձախ կողմը գանուած գաւառակն ալ գրաւած է և այն տեղէն Մանաթբերի վրայ կը քալէ։ Հաւանական է որ այդ քաղաքը գրաւած ըլլայ։ Ճամբա փաշա 15,000 զինուոր ունի իրեն հետ։

ՕՍՄ. ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ ԳԱՏԸՐԷՕՅԻ ՄԷՋ

Ջաթուճայի հարաւային մասին մէջ գտնուած զինուորական գործողութիւններու մասին Պատերազմական նախարարութեան պաշտօնաւոր աղբիւրէն մէկ հեռաւոր յայտարարութիւններ ըրած է «Օսմանիչէր Լայտի» մէկ խմբագրին։ «Մեր զինուորները գիշերային յարձակում մը գոյծեցին Սիւրիւնքէոյի մօտ և Պուլկարները ստիպեցին նահանջել հարաւային-արեւմտեան ուղղութեամբ։ Ուրբաթ օր կատաղի կռիւ մը տեղի ունեցաւ Գաստրքէոյի արեւմտեան կողմը և ան ուեց կէս օրէն մինչեւ իրիկուան ժամը 6 և Պուլկարներուն նահանջովը վերջացաւ։ Այս վերջինները թաքմաթիւ մեռեալ և վիրաւոր թողուցին։

ՍԻՐԻՖՅԷԻ ՆԱԽՈՐԴ ԵՐԵՍԹԱԼԱՆԻՆ ՏԱՆՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Աթէնքի «Էֆթիմ Թերթը» կը հրատարակէ Վամվաքաս էֆ.ի յայտարարութիւնները։ Սէրիֆէի նախորդ երեսփոխանը պատերազմէն հետաւորագոյն առաջ եկած քաղաքական կացութեան վրայ խօսելէ և հանդուցեալ Տ. Թաքիմ պաշարիրքին շնորհիւ Յունաստանի և Պուլկարիոյ սիրելի գոյացած համաձայնութեան պատճառները ընելէ ետք կաւելցնէ թէ օսմ. երեսփ. ընտրութիւններու մէջոցին Պուլկարները և յոյները գործակցութիւնը այս համաձայնութեան յաջաջքանը կը կազմէր։

Մ. ՅԷԼՔԱՍԷԻ ՆՈՐ ՊԱՇՏՕՆԻՆ ՇՈՒՐՋ

Վերեսայէն Պոլսոյ քաղաքական շրջանակներուն դրսուած մասաւոր հեռագիրները կ'ըսեն թէ Մ. Յելքասէր Բեթրասպուրգի Ֆրանս. դեսպան անուանուելու ապացոյց մըն է թէ քաղաքական արդի կացութիւնը երկիրներուն կը մնայ։ Պալքանան պատերազմը եւ Աւստրիոյ ու Իտալիոյ յարաբերութիւնները պարտաւորած են Ֆրանսայ Իտիպերպուրգի մէջ իր հետապնդած քաղաքականութիւնը փոխելու։ Բարդը քաղաքական շրջանակներուն մէջ սիրոյ համագումը այն է թէ ուսս կատարելիութիւնը պատերազմը մեծապէս նպաստելով Աւստրիոյ դէմ իր ձեռք առած զինուորական պատրաստութիւնները մեծ փութով կը շարունակէ և Աւստրիական կառավարութիւնն ալ նոր պատրաստութիւններ կը սեմնէ։ Բանաստ տրուած է ամէն միջոց ձեռք առնել որպէսզի պատերազմ հեռանալ ներքին եւրոպական ընդհանուր խռովութիւնի մը տեղի չտայ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԴԷՄ ՅՈՅՑ

Բէլֆոն Ֆէրրոյի համալսարանին քրոֆէսէօրներէն մէկուն հաղորդուած ունկընդիրներու ասոնք Թուրքերուն հասցէին ուղղած նախատինքները մեծ զայրոյթ առաջ բերած են Թրքական ամէն շրջանակներու մէջ։ Թուրք երիտասարդութեան կողմէ Հիւսէին Բաշդզ պէյ «Թասվիրի էֆքեարի» երէկուան թիւին մէջ կրթական նախարար Շիւքրի պէյի բաց նամակ մը ուղղելով կ'առաջարկէ.

1.— Օսմ. բոլոր պաշտօնական վարժարաններէն վտարել ֆրանսերէն լեզուն և անոր տեղ դերմաներէնը սորվիցնել։

2.— Այժմ իրենց ուսումը կատարելագործելու համար Բարիզի և Ֆրանս. ուրիշ քաղաքներու մէջ գտնուող օսմ. ուսանողները Զուիցերիա և Գերմանիա դրկել։

3.— Օսմ. վարժարաններու մէջ ուսուցչութիւն ընող բոլոր ֆրանսացիներուն հաղորդել թէ այսուհետեւ պիտի չը կրնան չարունակել իրենց պաշտօնը։

ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ

Լոնտոնէն ինքնատիպ նորաձեւութեան մը լուրը կուգայ։ Շիքութեան ամենավերջին ձեւն է եղունգներու վրայ լուսանկարը։

Նոր դեղի մը չնարիւ, չիք միւսներու և օրիորդներու եղունգին վրայ կարելի կըլլայ կոր մանրագիր լուսանկարներ քաշել։ Հիմա տակաւին ընդունելութիւն կայ այս ազգայոյզ գիւտին համար։ Բոլոր դեղեն կիներ եղունգներուն վրայ սկսած են կրել իրենց նախիրանելիներուն պատկերները, իսկ երիտասարդները իրենց ձախ

պանասն մէջ զրոյց չրլլեցաւ թէ Լոնտոնի մէջ Սըր Էտուարտ Կրէյի կոչ բրած էք որպէսզի Եւրոպա միլնորդէ ի Նպատակ խաղաղութեան։

— Ասիկա իրաւացի է։

— Ուրեմն ձեր հոս ներկայութիւնը.

— Կը կրկնեմ թէ իմ հոս տեղի ներկայութիւնս չունի այն կարեւորութիւնը, զոր հանրային կարծիքը կը յամառի ասոր վերագրելու։ Գալով խաղաղութեան համար մեր բրած առաջարկին, կէտ մը կայ, տերութիւնները մեզի ծանուցադիր մը դրկած էին, մենք հաւատարմ ոգով պատասխան մը դրկեցինք, զոր դիտէք։ Մեր կարդին կ'սպասենք տակաւին տերութեանց պատասխանին։

— Բայց կը կարծէք որ հաւանականութիւն կայ խաղաղութիւնը մօտ առեղն կնքուելու։

— Մարգարէներու դարը անցած է. չեմ ուզեր մարգարէ մ'ըլլալ։ Խաղաղութեան համար մեր ծածած փափաքը միշտ ակներեւ եղած է։ Ոչ օք կրնայ ուրանալ ասիկա։ Թուրքիա չէր որ սկսաւ պատերազմի առաջին անգամ, ինքը չէր որ զինադադարը խլեց, ինքը չէր որ վերջապէս վեր երկրորդ մրջոցին առաջին անգամ դնդակ արձակեց։ Եւրոպայի կը պակասի ճշդելը ասիկա։

Այն պայմանները, զոր իրենց ընդհանուր գիծերուն մէջ արտադրեր ենք ընդունելու, յարեց, քանիցս հրատարակուեցան վերջին առեններս։

Վերջապէս չպիտի դնամ դանդաղ։ Մեր ապագայ ապահովութեան համար բացարձակապէս անհրաժեշտ կը համարինք Էթրիեթի մէկ մասին, Եգէական քանի մը կղզիներուն և Մարմարայի եզերքի հողամասին մեր ձեռքը մնալը։ Եւրոպայի կը վերաբերի լուծել Արեւելեան հարցը, որ ասկէ վերջ ուրիշ ձեւի մը առակ կը ներկայանայ։ Պէրլինի դաշնագիրը պէտք է փոխուի։ Զինակիցները կը յանձնեն իրենց գործերը առաձին կարգադրելու։

Իսկ կը թուի թէ անընդունելի են թրքոց բաղձանքները, երբ կը պատրաստուին փոփոխել դաշնագիր մը՝ զոր վեց պետութիւններ ստորագրած են, առանց դիմակից պետութեան ներկայութեան և հաւանութեան, և անծանօթ ազգաց է որ կ'երեւի Արեւելքի համար։

—Այնքան աւելի օրգան, վեմաշուք, Պուլկարիաերով վէճը բոլորովին վերջացած չէ, և Պուլկարիաւմն հոգատարութիւնը երթալով կ'աւելնայ։

— Իմ կարծիքովս, Պուլկարիաերպ վէճը առաջիկայ քարոզի, երբ մէկը կոչպտելու վրայ է խնդիրը, միշտ կարելի է համաձայնիլ իրարու հետ։ Վէճը կը ծագի կոչպտուած բաժնուելիք վայրկեանին և յետոյ, երբ ընկերակիցներէն մին կ'օգտուի իր այժերու գերազանցութենէն, իր պրոցիին ձեռքէն առնելու համար ինչ որ ակամայ նախապէս հաւանած էր անոր Թոզուլ։

Պուլկարիաւմէն անհամաձայնութիւնը նոր խնդիր մը երեւան կը հանէ, Մակեդոնիոյ խնդիրը, և կը վախնամ որ դիւանագէտներու համար պիտի վերազակէ մէկէ աւելի լուրջ անհանգստութիւններ։

Կը տեսնէ՞ք, վերջացուց դիս ճամբու դնելով, եղի հանդիպ չառ անարդար գանուեցան։ Եթէ Եւրոպա, որուն վրայ գրած էինք մեր բոլոր վստահութիւնը, այնքան կողմնակալ չլլար և մեր հակառակորդներուն վրայ եւս կիրարկէր այն ճնշումը, որոյ ծանրութիւնը մեզի այնքան առատաձեռնորէն դրկ առաւ, խնդիրները պիտի կարգադրուին հաւանաբար։

Վերջապէս, մխիթարութիւն մ'ասնինք, դիտենք թէ մեր դժբախտութեան մէջ բոլորովին լքուած չենք։ Ժողովս և «Իւմանիթէ» նախանձաւորութիւնը առած են մեզի պաշպանելու։ Կը մաղթեմ որ ճշմարտութեան և նպաստ անոնց բոլոր ջանքը լուսին։ Թող մեզի թոյլ տան նուրբելու մեր մնացեալ այժերը մեր վերականգնումին և մեր ապագայ կեանքի պատրաստութեան համար։

ՕՍՄ. ԲԱՆԱԿԻՆ ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

«Օսմանիչէր Լոյսի մէջ կը կարդանք. Զաթալճա այցելող ժիրկ մը հետեւեալ տեղեկութիւնները առաւ բանակին առողջական վիճակին վրայ. «Կացութիւնը ընդհանուր կերպով գոհացուցիչ է։ Բանակին մէջ տիրող դանդաղ հիւանդութիւնները հաղարին եօթը համամասութիւն ունին։ Ասիկ կը հետեւի թէ այս անգամ կազմակերպուած հիւանդանոցները մեծ ծառայութիւն մատուցած են։ Կ. Պոլսոյ և Հաւէմքէօյի մէջ, այսինքն 50 քիլօմէթր հեռաւորութեան մը վրայ, 8 հիւանդանոցներ կան։ Այսթէֆանայի մէջ կան երկու հիւանդանոցներ, մէկը 100 և միւսը 150 անկողիններով։ Ալի պէյ Զիֆթլիկի և Սապրթա Քէուլիի մէջ 70 անկողիններով հիւանդարան մը կայ։ Անգլ. կարմիր խաչի հսկողութեան տակ։ Էսմիրլիի մէջ Հնդկական կարմիր մահիկը հիւանդանոց մը կը վարէ։ Օսմ. կարմիր մահիկը Հաւէմքէօյի կայարանին չրջակայքերը ունի 250 անկողինոց հիւանդարան մը և կայարանին մօտ ասղաւոր մը այն հիւանդներուն և վիրաւորներուն համար, որոնք Պոլիս պիտի փոխադրուին կառատուքով։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՆԵՐԸ 10,000 թանս պաքսիմատ ապարած էին Մարմարիոյ վճռականներուն։ Այս պաքսիմատներէն 300 թանս վերջերս Տէհէազատ հասուցաւ։

⁂ Սելանիկէն կը գրուի թէ Պուլկարական իշխանութեան հրամանով, Սելանիկ-Տէհէազատի գիծին վրայ կատարուելիք թեւերուն աշխատանքը ժամանակի համար ընդհատուեցաւ։ Ցիշեալ գիծը Թրակիա գտնուող Պուլկար բանակին ուտեստ փոխադրելու յանձնուեցաւ։

ԿԱՄՈՒՐՋԻ պայմանագրին ոմանց դեղծումը մէջտեղ հանուելով, քննիչ մը, թանիլաք մը և չորսուլ մը պաշտօնակ եղան։

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԼԱՑԵՍ մը տեսնուեցաւ առջի գիշեր Շիլլի հիւսիսային արեւմտեան կողմէն, Սև Ծովի ուղղութեամբ։ Շիլլի Գայմգամը Սկիւտարի Միւթէսարրիֆին հաղորդեց այս իրողութիւնը։ Ներքին գործոց Նախարարութիւնը հարկ եղած քննութիւնը կը կատարէ։

ԻՐԼԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Պոլսոյ հրապարակին վրայ ծախուած իւղերը խառնուրդ ըլլալով, պակասեալ իշխանութիւնը կը խորհի «Պէյանամէի գրութիւնը գործադրել։ Իւղ ծախող խանութպանները պատուոյ պիտի ըլլան թուղթ մը փակցնել իրենց ապրանքին վրայ, անոր տեսակը ցոյց տուող և եթէ այդ իւղը քննուած ատեն «Պէյանամէին պարունակութեան չհամապատասխանէ, թէ՛ իւղը պիտի գրաւուի և թէ խանութպանը հինգ ոսկի տուգանքի պիտի դատապարտուի։ Այս դրութիւնը թէ՛ տեղացի և թէ օտար վաճառականներուն հաւատարակս գործադրելի ընել տալու համար, դեսպանատուներու թարգմաններուն հետ բանակցութիւններ պիտի կատարուին։

ԴԱՀԻՐԻՆԵՆ կը հեռագրուի «Օսմանիչէր Լոյսի թէ խաթվական ընտանիքին պատկանող իշխանուհիները որոշած են Էթիրնէի գինուորական հրամանատար Շիւքրի փաշային պատուոյ սուր մը նուիրել։ Իշխանուհի մը այս նպատակին յատկացուց 80,000 ֆրանք արժէք գոհարեղէն մը։

ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ վերակազմութեան օրէնգիրքը ուսումնասիրող յանձնաժողովը իր աշխատութիւնները վերջացուց։ Այս առթիւ պատրաստուած յիշատակագիրը ստորագրելէ ետք զրկուեցաւ կուսակալներուն և Միւթէսարրիֆներուն, որպէսզի անոնք ալ ուսումնասիրեն և իրենց դիտողութիւնները յայտնեն։

ԶԱԹԱԼՃԱՅԻ մեռոպոլիտը իր թեմը ձգած ըլլալով, Ցուցոյ Սիսօթք երէկուան իր նիստին մէջ որոշեց տեղ ղրկել Ռոտոսթոյի Նախկին առաջնորդը։

ԲԱԼԱԲԱՅԻՆ գրաքննիչներուն տեղ, որոնք կը հսկեն արտասահմանի հեռագիրներուն վրայ, արտաքին գործոց Նախարարութենէն նոր պաշտօնեաներ պիտի կարգուին։

⁂ Երզնկայի զօրաբաժինին պատկանող սպաներէն ձէմիլ Միւնիր պէյ քաղաքականութեամբ զբաղելուն համար առաջիկայում եղաւ։

⁂ Պարսկայի կուսակալը պաշտօնակ ըլլալով, տեղւոյն զօրաբանակին հրամատար Ալի Ռիզա փաշա փոխադրուեցաւ պիտի վարէ կուսակալի պաշտօնը։

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԴԵՍՊԱՆԱԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ՀԱՄԱՁԱՅՆԻ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՒՄԷՆ ՎԷՃԸ ԿԱՐԴԱԳՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Հռոմ, 22 Փետր.— Դեսպանները բացարձակապէս հոմանշան գանուեցան Պուլկարիաւմէն վէճին մէջ պատերազմին միջնորդութեան համար։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Թուրքիոյ և Դաշնակից պետութիւններու միջև խաղաղութեան բանակցութիւններու մասին դեսպանաժողովը որոշեց, ապաշաղուած միջնորդութիւնը կակ տարելու համար, դիմել պատերազմի կողմերու ներկայացուցիչներուն և անոնց հետ եղած բանակցութիւններուն վրայ ժողովներ կազմել մինչև որ կարելի ըլլայ երկու կողմերն ալ գոհացնող հիմ մը գտնել։

ՏԵՍԱԿԵՏՆԵՐԸ ԿԸ ԲԱԺՆՈՒԻՆ ԱԼԳԱՆԻՈՑ ՍԱՀՄԱՆԱԳՏՈՒՄԻՆ ՇՈՒՐՋ

Լոնտոն 22 Փետր.— Տեսակէտներու մեծ տարբերութիւն մը գոյութիւն ունի Ռուսիոյ և Աւստրիոյ միջև Ալպանիոյ սահմանագծումին մասին։ Ոչ մէկ որոշում կարելի եղած է ընել այս խնդրին շուրջ։

ԴԵՍՊԱՆԱԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ՑԵՏԱԶՈՒԻ

Վերոյիշեալ պարագաներուն համար Դեսպանաժողովը յետաձգուեցաւ առաջիկայ հինգշաբթի օրուան, որպէսզի կարելի ըլլայ կարծիքներու փոխանակութիւն մը զանազան պետութիւններու միջև, և թերեւս թոյլ տալու համար որ Ռուսիա և Աւստրիա ուղղակի հանդիպումներ մը կազմեն։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՆԵՐԸ ԻՐԵՆՑ ԳՐԱՒԱԾ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Հռոմ, 22 Փետր.— Պուլկար իշխանութիւնները բուռն կերպով սկսած են ձեռնարկել դրաւուած երկիրներու վիճակագրութեան։

ՄԵՔՄԻԿԱՅԻ ԱՌԺԱՄԵՍԱՑ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

Բարիզ, 22 Փետր. (լռպաղած).— Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն թէ Մեքսիկայի Ընդհ. ժողովը մասնաւորապէս զբաղուելով հասատատած է անուանումը ժէներալ Ուերթայի իբրեւ Մեքսիկայի առժամեայ նախագահ։

ՌՈՒՍ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Վիեննա, 22.— Բէթէրսպուրկէն հեռաւեալը կը հեռագրեն.

Ռուսիոյ վարչապետ Մ. Քոքովցեվ սեռակցութեան մը միջոցին յայտարարած է թէ Աւստրիոյ և Ռուսիոյ կիսապաշտօն մամուլին երկու կառավարութեանց փոխադարձ հաշտարար յարաբերութիւններու մասին հեռաւած ուղղութիւնը դնահատելի է և թէ ինք ուժգնապէս կը փափաքի որ ներկայ միջազգային կացութիւնը տակաւին աւելի մեծացած Պալքանեան խնդիրներուն հանդէպ միջազգային ընդհանուր կատարեալ հոմանշանութեան մը վերածուի։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱԼՔՈԼԱՄՈԼՈՒԹԵԱՆ ԴԷՍ

Սահմանադրութենէն ի վեր դանազան հանրային, ընկերային նիւթերու շուրջ խմբակցութիւններ, ընկերակցութիւններ կազմուեցան մեր մէջ, և այսօր ալ կ'իմանանք թէ ալքոլամոլութեան դէմ պայքար մղելու համար կազմակերպուած ընկերակցութիւնը կոնտնաւոր աշխատութեան սկսած է իր նպատակին ծառայելու համար։ Եւ երբէք նոյն ընկերակցութիւնը Թոքաթիանի սրահին մէջ թէյով հիւրասիրութեան ձեւին տակ ասմասկաւոր հանդէս մը սարքեց, գոյացած արդիւնքով ժողովրդական հրատարակութիւններ ընելու նպատակաւ, որպէսզի ժողովրդին տարին դասակարգը մանաւանդ օգտուի անոնցմէ և ալքոլին կործանարար վնասները կարդալով, կամաց կամաց վարժուի հեռանալու թունաւոր ըմպելիքներէ։

Բոլոր այս ընկերակցութիւնները կ'ընդունինք թէ հանրային օգուտ մը կը հետապնդեն։ Բայց կէտ մը կայ՝ որուն մասին պակաս կերպով լուսաբանուած ենք։ Ո՞ւ է ընկերակցութիւն մինչև այսօր չհրատարակեց վիճակագրութիւն մը, որ պայծառ կերպով ցոյց տար իր գործունէութեան հաշուեկշիռը նիւթական և բարոյական տեսակէտով։

Եւրոպայի մէջ զուտ անհատական բնութիւն ունեցող կազմակերպութիւնները անդամ իրենց ծառայած նպատակին շուրջ իրենց տարեկան յայտնութիւնները կամ անդամագրութիւնները կը պատկերացնեն։

Մեր մէջ ընդհանրապէս ընկերակցութեանց գոյութիւնը կը ճանչցուի կամ իրենց ամսական ու տարեկան հանդէսներով, կազմակերպած երեկոյթներով, իսկ բուն նպատակին, այսինքն շնչափելի արդիւնքին նկատմամբ գրեթէ մեծ բան մը չենք իմանար։

Բոլոր ընկերակցութեանց համար այս գանգատը կրնանք յայտնել սկսեալ ուսանողական միութիւններէն, որոնք թէպէտ ապահովաբար հարիւրակի մը կը հասնի հոս և մօտաւոր գաւառներուն մէջ, մինչև առևտրական հիման վրայ կազմուած միութիւնները։ Հանրութիւնը զուտ գոգոփարի կամ սկզբունքի թեւերուն վրայ վեր առնելով անհին ոլորտի մը մէջ թաղնելը չի բաւեր։ Այս ձեւ ոլորտները անտարբեր և վնասակար դիպուածներ միայն կը պատճառեն, և ժողովուրդը կը վարժեցնեն հեռանիլ իրականէն հեռանալու, իրականէն համ չառնելու, ինչպէս երբեմն կը դանգատինք գպրոցական ուսումնարանաց ուսումնական վրայ։

Երբ կազմուեցաւ հակալքոլական ընկերութիւն, այս գեղեցիկ նպատակին մէջ յաջողելու համար իր կատարած ջանքերը ինչ արդիւնքի հասան մինչև հիմա։ Հանրութեան համար ամենէն հետաքրքրաշարժ կէտը այս պէտք է ըլլայ աւելի քան թէ հանդէսներու տարբերը և ուր է ընկերակցութեան գոյութիւնն մասին իրական ըլլալը ասոր ամենէն հեռաքրքրաշարժ կէտերուն մէջ։

Կ'ուզի թէ մեր ժողովուրդը գործնական մարդ է։ Պէտք է ըսել թէ այնչափ միայն գործնական է, որքան կ'զգայ մէկէն ի մէկ լաւագոյնը, բայց դժբնականապէս իրականացնելու ճամբուն վրայ չանի երբեմն, քիչ մը դժուարահամ. բայց տակաւ աւելի լուսամիտ ոգին, որ անհրաժեշտ նիւթն է լաւագոյնին օգտակարութեան։

Ընկերակցութեանց վարիչները այն ատեն միայն ժողովրդին օգտակար ըլլալու իրենց ջանքերուն մէջ բարոյապէս վարձատրուած կ'ըլլան, և իրենց արժէքը բարձրացուցած, եթէ հետամուտ ըլլան ու և է կազմակերպութեան վրայ ալ, առանց խոսութեանց և հանդէսներուն տարբերէն վերջ ալ, բանաւոր և պատասխանատու կերպով մը իրենց գործունէութեան արդիւնքը մէջտեղ դնեն, որպէս զի ասոյդ դասդասար մը կազմուի թէ հանրային դրամին ապակրութեամբ կազմուած այդ մարմինները ժողովրդին բարոյական և նիւթական անտեսութեան համար այժ մը աւելի եղած են, ոչ թէ փոռնումի մէջտեղներ, կամ առ առաւելն սին պերճանք։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄԻ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԱՐՔԻԶ ՍԱՆ ՋՈՒԼԻԱՆՈՅԻ ԿԱՐԵՒՈՐ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հռոմ, 22 Փետր.— Այսօր երեսփ. ժողովին մէջ արտաքին գործոց Նախարարութեան պիւտճէի շուրջ կատարուած խորհրդակցութեանց միջոցին Մարքիզ Սան Ճուլիանօ հետեւեալ յայտարարութիւնները բրաւ.— Երկար տարիներէ ի վեր գիւանագէտներու կողմէ պաշպանուած Պալքաններու հողային սահմանի սկզբունքը այսօր բոլորովին ստանկոսի եղաւ։ Սակայն ան պէտք չէ մոռնալ որ երկար ժամանակ այս բանաձեւին հանդէպ ցոյց տրուած հաւատարմութիւնը նպաստեց որ Թուրքիոյ յիշեալ նահանգներուն կորուստը յետաձգուի և վերջապէս օր մը եկաւ, որ Պալքանեան պետութիւնները զրաւցան։ Ահա այդ սահմանի ստեղծումը բանաձեւին այսքան ուժն պահպանուելուն շնորհիւ կարելիութեան սահմանին մէջ մնաց վերնական բանաձեւին ընդունելութիւնը, այսինքն Պալքանը Պալքանցիներուն քանաձեւը։

Ասիկա Իտալիոյ ազատական ուղղութիւններուն և ցանկերուն, ինչպէս նաեւ Եւրոպական ընդհանուր խաղաղութեան հիմնական շահերուն աւելի յարմարող լուծում մըն է։ Այս լուծումին ժամ առաջ իրականացումը Եւրոպայի և Պալքանեան թերակղզիին խաղաղութիւնը ապահովելու համար պէտք է վերջնական ձեւի մը վերածել։

Այս արդիւնքը ձեռք կը բերուի միայն ցեղագրական և աշխարհագրական պայմանները և խնդրոյ առարկայ եղող ժողովուրդներուն բաղձանքները և շահերը նկատի առնելով, յիշեալ բաղձանքները և շահերը իրարու հետ հաշտեցնելով և հարգ մը պարգաներու մէջ ընդհանուր խաղաղութեան և քաղաքակրթութեան բարձր շահերը գերադասելով, այսինքն մեծ տերութեանց բարոյական և նիւթական շահերը կարգ մը միջոցներով և հատատուն սկզբունքի մը վրայ Պալքաններուն հետ միացնելով։

Ներկայ ատենային մէջ, ուր իրարու այնքան հակադիր շահեր մէկդմէկու կը բաղխին և ամէն կողմ ատրաձուած են պայթուցիկ նիւթեր, ոչ մէկ մեծ տերութիւն չկրնար պահանջել միայն իր սեփական շահերուն պահպանումը։ Արդ, հարկ կ'ըլլայ այդ հակադիր շահերը փոխադարձ զիջողութիւններով մէկդմէկու հետ հաշտեցնել։ Ամէն մէկը պէտք է զոհողութիւն ցոյց տայ։ Ադրիական ծովուն հաւատարակցութեան խնդիրը լուծելու վրայ է շնորհիւ Իտալիոյ և Աւստրիոյ անկեղծ ջանքերուն և Գերմանիոյ աջակցութեան։ Միւս մեծ տերութիւնները իրենց արդարադատութեամբը կ'ընկերակցին Մրջերկրականի մէջ հաւատարակցութիւնը պահպանելու փափաքին։

Սարական Թուրքիոյ հողային ամբողջութիւնը բոլոր տերութեանց կողմանէ ընդունուած է իբրեւ ընդհանուր հաւատարակցութեան հիմնական մէկ ազդակը եւ Եւրոպայի ընդհանուր խաղաղութեան հատատուն մէկ երաշխիքը։

Կը յուսանք թէ Թուրքիա ասկէ յետոյ իրաց վիճակի բերումովը մինչև վանդի տակ սեսած իր Եւրոպական Թուրքիոյ նահանդները պաշպանելու ստիպուած չլլալով, լուկ և ապահով պիտի աշխատի Ասիոյ մէջ իր դիրքը զօրացնել և իր տնտեսական զարգացման ու յաջողութեան տեսակէտէն Իտալիան պիտի ընդունի իրեւ ազդակ մը, որովհետեւ Իտալիա Թուրքիոյ Ֆեսաղ ոչ մէկ հողային գրաւման կը ձգտի։

Եթէ Թուրքիա, ինչպէս որ կը վստահինք, մեզի հանդէպ ալեսատ Լօզանի դաշնագրին տրամադրութիւնները յարգել և եթէ մեր դրամագլուխին, մեր ազգին եւ քաղաքակրթութեան հանդէպ իր շահերուն թելադրած ուղիովը ընթանայ, մենք կրնայ համարել իր վստահելի մէկ բարեկամը։

Լիբիոյ խնդրին կարգադրութենէն վերջ Թուրքիոյ և մեր միջև վէճի տարակայ եղող խնդիրները վերցուած են։ Ասիկա ոչ թէ միայն երկու երկիրներու միջև հաւատարիչ շահեր չգտնուելն առաջ եկաւ, այլ թերեւս ասկէ յետոյ գոյութիւն ունենալիք բազմաթիւ շահերու համանմանութենէն,

Թուրքիա Ասիոյ մէջ Եւրոպական նահանդներէն աւելի մեծաւոր միջամտիր մը պիտի դառնայ և մեր շահերը կը պահանջեն որ անիկա զարգանայ յաջողիմէ եւ բարգաւանի։

Կը յուսանք թէ օսմանեան պետական մարդիկը անգամանանան և կողմնակի խօսքերէ չխաբուելով այս ճշմարտութիւնը կ'ըմբռնեն։

Այս միջոցիս Իտալիա պիտի աշխատի և կ'աշխատի Թուրքիոյ հանդէպ իր բարեկամական զգացողութիւնը տալ, մինչև մեծ պետութեանց հետ միասին հաշտութեան կնքումեան նպաստել և չանալ որ Թուրքիա կարելի եղածին չափ քիչ վնասով ելլէ ներկայ պատերազմէն։

ԵՐԷԿԻ ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

ՀԱԳԳԸ ՓԱՇԱՅԻ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՈՐՈՇՈՒՄ ՀԱՅՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Նախարարաց խորհուրդը երէկ Բ. Դրան մէջ նիստ գումարեց վարչապետին նախագահութեան տակ և զբաղեցաւ երկրին ներքին և մասնաւորապէս արտաքին քաղաքականութեան վերաբերող կենսական խնդիրներով։

Ժողովը նկատի առաւ Հագգը փաշայի կողմէ ղրկուած ընդարձակ տեղեկագիր մը որմէ վերարհաստ եղաւ թէ, Եւրոպայի և մասնաւորապէս Լոնտոնի քաղաքական և պաշտօնական շրջանակներու մէջ օսմ. կառավարութեան հանդէպ ինչ տրամադրութիւններ կան։

Ժողովը տեղեկանալով նաեւ Սըր Էտուարդ Գրէյի Հագգը փաշայի հանդէպ ցոյց տուած վարմունքին, երկար խորհրդակցութիւններ կատարեց։ Ժողովը այս առթիւ իր քաղաքական ուղղութիւնը որոշելու համար նկատի առաւ այն տեղեկագիրները որոնք ղրկուած էին Վիէննայի, Բէթերսպուրկի, և Լոնտոնի օսմ. դեսպաններէն և որոնք միջազգային քաղաքականութեան ներկայ վիճակին վրայ խիստ կարեւոր տեղեկութիւնները պարունակէին։ Այս գործողութիւններէն վերջ ժողովը յետ խորհրդակցութեան խիստ կարեւոր որոշումներ տուաւ որոնք նիստէն վերջ արտաքին գործերու նախարարին կողմէ հաղորդուեցան օսմ. դեսպաններուն և Լոնտոնի օսմ. լիազօր պատուիրակին։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐ ՊԷՐՈՒԹԻ ՋՈՒՐԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Կը տեղեկանանք որ Պէրութի և Իսկէնտէրունի միջև երկու ֆրանսական զրահաւորներ հետազօտութիւններ կը կատարեն և կը հսկեն այդ ցամաքներուն վրայ։ Անգլիական զօրաւոր նաւաբեկին մըն ալ Պէրութի ջուրերը ժամանած է։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՋԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ

Հետզհետէ կը հաստատուի այն զրոյցը թէ անգլիական 10000 զինուորներէ բաղկացած զօրաբաժին մը Ադապէի(⁂) թերակղզին եկած է։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՄԱՍԻՆ

Փետր. 9ին Թշնամին շարունակեց Լիբիոյի ամրակոծել և քաղաքին արուեստեան կողմը հրեանիներու կոխ տեղի ունեցաւ։

Պուլայիրի մէջ կարուիներ անփոփոխ է։

Զաթալճայի կողմը Թշնամին Զիթիլիք գիւղին արեւմտեան դիրքերը ամրացնելով կ'զբաղի։ Մեր հետազօրեկ գունդերը կը գործեն։ Ուրիշ ոչ մէկ դէպք չպատահեցաւ։

ԴԵՍՊԱՆՆԵՐՈՒ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ռուսիոյ և Գերմանիայի դեսպանները երէկ տեսակցութիւն մը ունեցան։

— Էրբինօզա՛, գոռաց Բարէլլան, բայց մարկեց դուրս կ'ելլէ։

Մեծ հաւատաքննիչը կարծես դեռնէն դուրս եկած էր։ Բարէլլ ն Էրբինօզայի մօտեցաւ անոր դպչելու չափ, և աչքերը կայծակնաշող, այն տառ հանդարտութեամբ որ իրեն մէջ կամքի ուժով զսպուած ծայրալիր զայրոյթի մը նշանն էր, ըսաւ անոր երեսն ի վեր։

— Ցարմար առնին եկաք պարոն։ Ինձի կ'երեւայ որ հարիւ մը ունինք կարգադրելիք։

Էրբինօզա տեղէն չշարժեցաւ։ Աչքերը չխնայեցին ցան ապտին բիբերէն ցայտող փայլակին առիւ։ Իրեն յատուկ եղող անվրդով հանդարտութեամբ յարեց խօսքերէ։

— Եթէ խօսքիս վրայ տարակուսելու անարգանքը բրած չլլայիք ինձի, եթէ վստահութեամբ անցած ըլլայիք զօրքերուն մէջէն, ինչպէս հիմա կ'ընէք, քիչ մը ուշ, պիտի չպարէիք մահարիթ անձկանքի այս քանի մը ժամերը։ Դուռ մրն է առ զոր ուզեցի ձեզի տալ, պարոն։ Միեւնոյն ժամանակ ազդարարութիւն մըն է։ Ցիշեցէք որ ինչ որ ալ ընէք, ինչ որ ալ ըլլան երեւոյթները, այս ահագին քաղաքին մէջ պիտի ըլլաք իշխանութեանս տակ և ձեռքիս մէջ, ինչպէս էիք այս պատին մէջ։

Եւ չնչաւոր մը ուր յայտնի կ'երեւար, կարծես իր կամքին հակառակ, տեսակ մը հեռաքրքրութիւն։

— Հաւատացէք ինձի, Պարոն Բարէլլան, դուք պայծառ արեւուն տակ դիւցազներգական գործերու մարդն էք, դէմ դէմի և աչք աչքի մէջ։ Բայց քան մը չէք հասկնար նենգամիտ և ծամածուռ պայքարներէ, մութին և խաւարին մէջ։ Ձեր երկիրը, Ֆրանսա դարձէք Պարոն Բարէլլան, հոս պիտի նեղո-

մուիք և արդարու պիտի ցաւիմ որովհետեւ դուք քամ մըն էք։

Բարէլլան պիտի պատասխանէր կոչտ կերպով։ Ադրէն Էրբինօզա անյայտ եղած էր առանց որոշելու թէ ո՞ւրեկէց կամ ինչպէս, զինքը ապտած թեղով այս յանկարծական անհետացումին ինչպէս նաեւ իրեն պատահած ամէն բանի վրայ։

ԺԲ.

ՊԻԻՍԻ—ԼԸԲԼԷՌ ԱՐՑՈՒՆԵՐ ԿԸ ԹԱՓԷ

Բարէլլան առաւօտեան ժամը ինանին պատ մտած էր։ Երբ անկեց դուրս եկաւ իրիկուն եղած էր։

Որովհետեւ ամառ էր, այնպիսի ժամանակ մը՝ ուր օրերը տակաւին երկայն են, մաքովը հարիւ բրաւ որ ուրեքն ինը ժամ պարապուրդուած էր թափառիլ ներքանցքներուն և գեղանուղիներուն մէջ, և այս ուրեքն ինը ժամերէն երեք չորսը անցուցած էր դաշտին մէջ։

— Կ'ուզէի տեսնել թէ Էրբինօզա ինչ դէմք ցոյց պիտի տար եթէ ամպիսի տանջանքի մը ենթարկէին զինքը, կը մրմտար մեծաքայլ հեռանալով։ Մեսաղեայ կողմը օրուն մէջ անցեալ տարի գէս փակց անոյշ ծառուեցան հեշտարան մըն էր բաղդատմամբ իմ քիչ առաջ դանուած տեղիս։ Ա՜խ, ա՜խ, տարտարելի գիւտ։ Ինչպէս չկեղծեցայ։ Կարելի՞ բան է որ մարդկային էնպէնէր կարենան դպչափարը ունենալ այդպիսի տանջանքներու ենթարկել իրենց նմանները... անուշա հայրս մեծաւէս իրաւունք ունէր երբ կ'ըսէր ինձի. «Մարդկութիւնը, օ՛վ տապա, դպչերու ընդարձակ հոտ մըն է։ Վա՛յ պարկեշտ մարդուն որ դիպուածով այդ հոտին մէջ կ'իյնայ։ Պիտի յոշտուի, լափուի, կտոր կտոր պիտի ըլլայ...»

Սպիտակ Դեղարան

Փ. ՀՈՅԵԵՆ

ՍԻՐԲԷՆԻ, ՊԱՊԸ-ԱԼԻ ՊՈՂՈՍՅԱՆ ՎՐԱՅ ՈՐ ՊԷՏՔ Է ՎԱՍՏԱՀԻՔ

ՁԵՐ ԳԵՂԱԴԻՐՆԵՐԸ

Ո՛վ ամէնէն ա՛ժան և թարմ դեղերով կը պատրաստ...

Դիմեցէք անգամ մը վերոյիշեալ դեղարանը և հոն Զեղի պիտի ապացուցուի 20 դդ դարու դեղագործական արուեստի կատարելագործութիւնները։

Կը գտնուին ամէն ժամ ամենանմուշ բժիշկներ, ամէն տեսակ հիւանդութեանց վեներական պիտի և ցերմանդութեան մասնագէտ Տօքթ. Ուղուրլեան էֆ։ իր քիչկը հաստատած է դեղարանի վրայի յարկը օր կը գտնուի ամէն օր, Ուրբաթ օրեր բացարձակապէս ձրի։

Գաւառի հիւանդներու կը յանձնարարուի խղճուորէն մասնագէտ բժիշկներ։

ԴԵՂԱՐԱՆ

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱԼԷՄԵԱՐԵԱՆ

Թերա, մեծ փողոց Աղա Ճամլի դիմացի կարգը, թիւ 117

Երկար տարիներէ ի վեր ունեցած փորձառութենէս լաւագոյն համոզուած եմ որ Դեղարան մը կրնայ յաջողիլ այն պարագային երբ ազնամտութիւն, ճշտապահութիւն և աշխատասիրութիւն կը տիրեն ամէն գործառնութեանց մէջ, փութացնելու համար հիւանդին ապաքինումը։

Կը մաղթեմ որ երբէք չհիւանդանաք, բայց եթէ երբեք պէտք ունենաք ուն է գեղագրի մը պատրաստութեան, հաճեցէք դիմել մեր նոր Դեղարանը, ուր պիտի գտնէք արուեստին ամենանուրբ պահանջները համաձայն դեղերու խիստ ճամիա պատրաստութիւն դեղերու ամենէն ժամանը։

Անձնապէս ալ համոզուելու համար այս ճշմարտութեան, կը բաւէ անգամ մը միայն այցելել գեղարանս։

Մեր գաւառացի հայ ազգակիցներուն դարմանումի համար մասնագէտ առաջնակարգ բժիշկներու պէտք ունեցողներուն ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի երբ գիմեն մեր դեղարանը։

Թիչ առենուան մէջ յարգոյ հասարակութեան մօտ գտած ընդունելութենէն քաջալերուած, սկսած եմ «Եւրոպական» կեղրոններէ ուղղակի բերել տալ դեղերու մեծերը։

Զուիցերական պատուասար մասնուսմ շաբաթը 2 անգամ։

Տրամադրելի վկայեալ հիւանդապահներ

ՕԹԷԼ ՀԷՔԻՄ ՕՂԼՈՒ

Պիլէնիկի էն կեդրոն և օգտաւոր դիրքի մը վրայ հաստատած վերոյշեալ օթեղը, զոր իր բոլոր կպմութիւններով իսկապէս պանդուխտներու հանգստութիւնը կ'ապահովէ. կը յանձնարարի բոլոր նամակներու անպապաղ հոն այցելել միայն, ուր պիտի գտնէ նաև պոլսականէն գերազանց հիանալի լաւագոյն, ամէն լեզուէ թերթերու հոն մեծերով մը։ Մաքուր մահճակալ և անհրաժեշտ խնամք։ գիներն ալ։

ԻՕՏ.—Լաւագոյն լաւ ոգեր բուլ կը գործածուի անարիւն և ակրակաղմ աղջայոց համար։

Որովհետև ան իր մէջ կը պարունակէ կոգարիչ Իօտ գործածաւ ը վիճակի մէջ, բայց ամէն ձկան իւղ հաւասար օրի չի կրնար ունենալ. անոր ամէնէն լաւագոյնը և թարմը պէտք է փնտռել Հայկ Սլամիէրտրի դեղարանը, Պահնէ Գալաթ ենէի Բոսֆորանի Ճամբէն։

ԳԱՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԻ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄԷՆ ԲՈՒԺՈՒՄ

Տքթ. Յ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

Բրօֆէսէօր Էրլիխի վերջին անգամ գտած 606 Սալվարսան դեղերով կատարելապէս կը բուժէ հին և նոր գաղիական սխտորը, միմիայն մէկ ներմծումով։ Նաև կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ցերմամիզութեան, միզամանի և երիկամունքի և բրօնքսի հիւանդութիւններ, ինչպէս նաև ասանական սնկարոյծութիւնն բոլորովին նոր մեթոդներով։ Իրեն գիմող հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր իր գործատեղին, Սիրբ Քէեի։ Թրանվէյի համարն վրայ Ֆելիւս լուսանկարչատան առջին յարկը։

Տանօք.— Ամէն տեսակ գործողութիւններ մեզանցքի և օրգանի հիւանդութիւններու մասնաւոր խնամք։

ԱՐԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ՄԻԱՅՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ԱՆՈՐ ՈՐ ԿԱՐՄՈՆՑՈՒՑԱԾ Է ԻՐ ՑԻԶԻՖԱԿԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՆՈՆՑ ՀԱՄԱՐ ՈՐՈՆՑ ԿԸ ՏՈՒԱՊԻՆ ԱՆԿԱՐՈՂՈՒԹԵՆԷ, ես պատրաստած նոր դեղ մը, որ կը բերէ ուրախութիւն և յոյս։ Ես ունիմ հրաշալի դարման մը անոնց համար որոնց չի դիմերը բոլորովին քայքայուած են դէշ ունակութիւններու հետեւանքով կամ անկանոն պարագաներու ազդեցութեան տակ։ Որպէս «ԱՄՐԻԹԱ» դարմանին հնարիչը՝ ես պարաք կը սեպեմ հետաքրքրութիւն տալ ամէն մէկ անկարող և ջղային մարդոց փորձել դայն բոլորովին ձրիաբար, և երբ ջանկութիւն անոնց որոնք լսեցան կը տեսնեն։

Իմ դարմանս բարիք մը է ամէնուն, որովհետև ան կը վերականգնէ առողջութիւնը և ոյժը, բայց ժամանումդ պիտանի է հոն ուր պէտք կայ դարձնելու սեռական գործարանները, դարմանելով ամբողջ դարին սխթէմը։ Ան կ'ներգործէ մեծ յաջողութեամբ հոն ուր անկարողութիւնը ուրեան եկած է երբ հետեւանք ոդերի ըմպելիներու, թեսեռոտ չարաչար գործածութեան, թունաւորի, սեռական չափազանցութիւններու, ինչպես նաև այնպիսի ծանուցեալ դէշ ազդեցութիւններու որոնք ինքս կը պատճառեն սեռական կարողութեանը։ Սեռական և ջղային սիստէմի վրայ ինքնակար ազդեցութիւն գործող դէշ ազդեցութիւններու թունէ կը պատկանի նաև թանձր թէյի կամ սուրճի չարաչար գործածութիւնը, ծխախոտի պակասութիւնը, հարբի։ Անոնց մէջ չատերուն, որոնք թէյ, սուրճ կամ ծխախոտ կենալը կը վարեն, բայց ոչ ոք կրնայ դիմանալ թէ լրիւ մը քարեցէք վերաբերումի մը պիտի հանդիպի իմ կողմէս։ Պէտք է միայն նամակ գրեցիր, ներփակելով երեք հատ մէջմի պահանջեալ նամակագրոյր (փուլ) Թղթատարի ծախքերու համար։ Ես կը դրկեմ փոքրի համար «ԱՄՐԻԹԱ», բնականաբար փաթաթուած, անպէտ որ ոչ ոք կրնայ իմանալ թէ ինչ է ձեր ստացածը։ Ինձ ուղարկուած բոլոր նամակներուն գաղտնապահութիւնը կ'ապահովեմ։

Մի՛ յապաղիք և արագարձանցով մի՛ վերաբերիք դեղի իմ առաջարկս, այլ ուրախացէք օգտուիլ պատեհ առիթէն, դարմանուելու համար։

Բարիք կ'ըսէ. «Այնտ մի՛ առաջարիք, գրեցէ՛ք ինձի, և կը տանիք այն՝ զոր որ կը փնտռէիք»։

Հայցէ՛

ԿՕՐԱՆԻՈ ՓԱՐԹԷՐ. Հաստատ. Թիւ 5. Ղալաթիա, Մէհմէտ Ալի փաշա խան. Կ. Պոլիս։

ՀԱՏԱՎԱՃԱՌՈՒՄ ԵՒՐՈՊ. ԹԵՐԹԵՐՈՒ

«ԲՈՒՐ ԼԷ ԲԷՕԲԼԸ ՏՕՐԱՆ»

Հայկական պահանջներուն նպիրուած

ԲԱԲԱԿԱԼԼՕ

Այլաբարեհաչակ պատկերազարդ

քաղաքական երգիծաթերթ

«ԼԸ ՄԱԹԼՆ», «ԼԸ ԹԱՆ», «ԼԸ ԺՈՒՐՆԱԼ»

եւն. քաղաքական օրաթերթեր

Գաւառական լրագրավաճառներու մասնաւոր զեղչ։ Դիմել Պոլիս, Պապը Ալի ճաւաէտի թիւ 72. Եփրատ գործակալութիւն. Սաեփան Գրիգորեանի։

ԱՌԱՋԻՆ ՁՐԻ

ԱՓՐՈՒՏԵԱՆ ԵՒ ԾՆՆԴԱԿԱՆ ՀՈՐՍԱՐԱՆԱՑ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՌԱԺԻՇ

ՏՕՔԹԷՕՐ ԳԱՒԼՕ ՑԱԿՈԲԵԱՆ

Գիտական վերջին նորութիւնից համեմատ առանց ցաւ պատճառելու կը դարմանէ ցերմամիզութիւնը, ֆրանկիսաբ, երաշտափառութիւնը, սանական անկարողութիւնը և գժամարմիզութիւնը։

Բարի կիրակէ, ամէն օր կը գտնուի Պոլիս, Նէպէրեի Հաճի Պէքիրի ամիլիէն, Մերսիմէնեան գեղարանը։

ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԸ ԶՐԻ 30—20

մանէ ցերմամիզութեան, միզամանի և երիկամունքի և բրօնքսի հիւանդութիւններ, ինչպէս նաև ասանական սնկարոյծութիւնն բոլորովին նոր մեթոդներով։ Իրեն գիմող հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր իր գործատեղին, Սիրբ քէեի։ Թրանվէյի համարն վրայ Ֆելիւս լուսանկարչատան առջին յարկը։

Տանօք.— Ամէն տեսակ գործողութիւններ մեզանցքի և օրգանի հիւանդութիւններ մասնաւոր խնամք։

ԿԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ՍԷՐԵՐԻՒ ԾԱՆՈՒՑԱԿԱՆ ՊՐԻՒՆՔՆԵՐԻ

ԳԱՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԻ ԵՒ ՑԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Տոքթ. Ա. ԷՍՄԱՆՈՒԷԼԻՏԻՍ

Նոր գրութեամբ և կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ հին և նոր ցերմամիզութիւնը, գաղդիական ախտը, անկարողութիւնը և արգանդի հիւանդութիւնները։ Ամէն օր առաւօտեան մինչեւ իրիկուն կը գտնուի Պապը Ալի ճաւաէտի, Մէսերէրի օթէլի դէմը, Բամբ լուսանկարչատան Բ. յարկի իր գրասենեակին մէջ, ուր կ'ընդունի հիւանդները։ Կիներու համար յատուկ տեղ կայ։ 50—1

Տքթ. Հ. ԻՆԿԻԼԻԶԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԾՆՆԱՄԻԶԱԿԱՆ ԵՒ ՎԱՆԷՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Գիտական ամենավերջին մեթոդներով կը դարմանէ հինև նոր ցերմամիզութիւնը, դժուարամիզութիւնը, սերմնահոսութիւնը, նոյնպէս միզամանի, երիկամունքի և բրոնքսաբ հիւանդութիւնները։ Իսկ ֆրանկիսաբ ամէն տեսակները կարճ ժամանակի մէջ հինովին կը բուժէ ի հարկին 606 ի չրեսուկով։ Հրաւեր կ'ընդունի, բայց ի կիրակէ ամէն օր Պանէ դարաբ, Գալաշարիին դէմ, Սթանպուլխան, թիւ 13, իր մասնաւոր դարմանատան մէջ։ Հինգշաբթի օրերը ձր։ 50—25

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԼԱՍՏԻԿ ԿԱԼՕՇՆԵԻՈՒ

Յ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԷՍԿԻ ՁԱՊԹԻՅԷ, ՔՕ—ՕԲԷՐԱԹԻՎԻ ԴԷՄ

Վաճառատունս, որ 12 տարուան փորձառութեամբը կրցած է չափել յանախորդներուն համակրութիւնը, կը գտնուի առաջնակարգ ռուսական, ամերիկեան և անգլիական ամէն տեսակ կալոշի ճոխ մթերք մը, ամրցելի գիներով։ Տակուսնութիւնը երաշխաւորուած։ Ամէն կերպ դիւրութիւն յանախորդաց։ Գաւառներէն յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին։ Վաճառում մեծաքանակ և փոքրաքանակ։

ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

„ՄԱՆԶՈՒՄԻ"Ի ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՆՐ. ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

«Մանզումէի» տնօրէնութիւնը դիւրութիւն մը տալու համար ժողովուրդին վաճառային գործատարութեան ընկերութիւն, տնտեսական ընկերութիւն մը կազմած է կարգ օրէնգրքի և ձեռնտու ամենաշնորհներով։ Զոր կ'ուզենայ թէ գալոշ և թէ գաւառներէն յանձնարարուած դրամական փոխանորդութիւնները գտնուին և վարչական հետազոտումներ դրնաւորագրութեան վերաբերեալ գործողութիւններ, թէմերթիւք և գալուածոցան տարբերու դեղագիները, դրամական փոխառութեան և առուծախի կալուածոցան միջնորդութիւնները, մնայնարկի թնդրանքները, վճռաբանութիւնները. պարտաւորի մասակարգութիւնը իրեն գիւրամատչելի վարձքով և կատարեան ազնամտութեամբ։

Դիմել Պապ Ալի ճաւաէտի մէ անգամ մի խմբագրատան Հանրային Գործակատարութեան Ընկերութեան տնօրէն Ս. Թաքոյեան էֆ.։

ՏՈՒԹՈՒՐ ԻԴՈՒԱՐԴ ՇԱՀՊԱՍ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԱՋԱԽ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարբիր Թէյշեզան հաստատուած տնօրէնութեան ցիներին մէջ նոր ժամանակագրութիւնը կատարելագործած և Բէնց-Վէլիի հետազոտութեան մէջ երբեք տեսնուած նոր ժամանակի հետազոտ և փոխառութիւն ձեռնարկուած ելլալով, հիմա տնտեսով կը գտնուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններու, դիներու (չաղ) կը չտեղ տանց գործողութեան, և ինչպես բարդ մէջ ունեցած գործողութեան, և ինչպես գոյացող տնտեսներ հետաքրքիր Թիրիզի տաղ տեսակ ուշագրութիւնները արդիներուն մէջ նորութեամբ գեղ մը արտատեղի կը գտնուին։ Ինչ յոյժ գործեր, հանդիսաւորութեամբ և ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր (ֆէրեաք) և ուրիշ վերաբերեալ ամէն տեսակ գործիքներ տանուտեղեր ուսում և ամենայն տեսակ ոգի։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գ�եր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործեր ամենայն ազնամտութեամբ։ Ինչ գործ